

AALBORG UNIVERSITET

Partnerdrab i Danmark

En undersøgelse af forløb og
mønstre forud for drabene

Rikke Stokholm Johannesen
Kandidatuddannelsen i kriminologi
Aalborg Universitet
Anslag: 148.177
Vejleder: Rasmus Munksgaard
Speciale 2025

Abstract

This thesis explores patterns in 23 intimate partner homicides in Denmark through a qualitative analysis of court documents. The aim is to develop an analytical understanding of the phenomenon by identifying recurring characteristics among perpetrators, relationship dynamics, conflict types, and by constructing a typology of cases. The study finds that perpetrators are primarily middle-aged men, many of whom suffer from mental illness, are socially marginalized, or have a history of alcohol abuse. Suicidal thoughts and attempts are also common.

The analysis of relationship characteristics reveals that most homicides occur in long-term relationships, often marked by physical or psychological violence, control, and conflicts. However, the findings also show that partner homicides can occur in seemingly stable relationships, where violence escalates in connection with separation, jealousy, or loss of control. Five main types of conflict are identified: separation, infidelity, disputes over children, division of property, and substance abuse.

Based on the analysis, the thesis presents a typology of five homicide types: existential crisis, control-related homicide, crime of passion, homicide linked to severe mental illness, and escalation of violence. This typology provides a framework for understanding the variation in partner homicides and may inform future prevention efforts.

The results of the analysis will be discussed and put into perspective by comparing the findings with other populations, other research, and previously incorporated theory. In addition, the discussion will address the quality of the study with a focus on limitations, data quality, selection bias, and the external validity of the study.

The study concludes that it is possible to identify patterns in intimate partner homicide cases, supporting the thesis' research question. It also highlights the need for preventive measures focusing on the perpetrator's mental health and social situation. Future research should test the proposed typology on a larger dataset to assess its validity and applicability in broader contexts.

GAI-erklæring

I udarbejdelsen af dette speciale er Microsoft Copilot og ChatGPT (generativ AI) blevet anvendt som søgemaskine og samtalepartner. Jeg har desuden forholdt mig kritisk til de genererede svar.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
2. Problemstilling	2
3. Problemformulering	2
4. Litteraturgennemgang	3
4.1 <i>Karakteristika ved gerningspersoner til partnerdrab</i>	<i>4</i>
4.1.1 Forskelle på mandlige og kvindelige gerningspersoner til partnerdrab	4
4.1.2 Sociodemografi	5
4.1.3 Forskelle på gerningsmænd til partnerdrab og andre typer drabsmænd	5
4.2 <i>Risikofaktorer for partnerdrab</i>	<i>6</i>
4.2.1 Mental tilstand	6
4.2.2 Psykisk vold	7
4.2.3 Kriminalitetshistorik	7
4.2.4 Vold i barndommen	8
4.2.5 Adgang til våben	8
4.2.6 Drabsmetoder	9
4.2.7 Motiver	9
5. Metode og data	10
5.1 <i>Forskningsdesign</i>	<i>10</i>
5.2 <i>Datagrundlag</i>	<i>10</i>
5.3 <i>Dataindsamling</i>	<i>12</i>
5.4 <i>Dokumentanalyse</i>	<i>14</i>
5.5 <i>Dokumenternes kvalitet</i>	<i>15</i>
5.6 <i>Kodning og analyse</i>	<i>17</i>
5.7 <i>Selektionsbias</i>	<i>20</i>
5.8 <i>Etiske overvejelser</i>	<i>21</i>
6. Teoretiske refleksioner og perspektiver	22
6.1 <i>Det individuelle perspektiv på partnerdrab</i>	<i>22</i>
6.1.1 <i>Personlighedstræk</i>	<i>23</i>
6.1.2 <i>Psykiske lidelser</i>	<i>24</i>
6.1.3 <i>Misbrug</i>	<i>24</i>
6.2 <i>Feministiske perspektiver på partnerdrab</i>	<i>25</i>
6.3 <i>Partnerdrab som en eskalerende proces</i>	<i>27</i>

6.4 Opsamling på teoretiske perspektiver.....	31
7. Analysens resultater.....	32
7.1 Gerningsmændenes karakteristika.....	32
7.1.1 Alder	32
7.1.2 B beskæftigelsessituation.....	33
7.1.3 Etnicitet	34
7.1.4 Personlighedstræk.....	34
7.1.5 Psykiske lidelser.....	35
7.1.6 Alkoholmisbrug	36
7.1.7 Selvmordstanker og selvmordsforsøg	37
7.1.8 Tidligere kriminalitet	37
7.1.9 Opsummering.....	37
7.2 Hvad karakteriserer parforholdene?.....	38
7.2.1 Forholdenes varighed og udvikling.....	38
7.2.2 Forekomst af fysisk vold	39
7.2.3 Forekomst af psykisk vold	40
7.2.4 Konfliktniveau.....	42
7.2.5 Opsummering.....	44
7.3 Konflikter forud for drabene.....	45
7.3.1 Opsummering.....	48
7.4 Typologi.....	48
7.4.1 Eksistentiel krise	49
7.4.2 Kontrolldrab	50
7.4.3 Affektdrab	50
7.4.4 Sindssygdом.....	51
7.4.5 Eskalering af vold.....	51
7.4.6 Opsummering.....	52
8. Diskussion af analysens resultater	52
8.1 Gerningsmandens karakteristika	52
8.2 Forløbet op til drabet	55
8.3 Typologi.....	58
9. Diskussion af studiets kvalitet	60
10. Konklusion	63
11. Litteraturliste	65
12. Vedhæftede bilag	73

1. Indledning

Samfundets syn på partnervold og partnerdrab har ændret sig markant over tid. Tidligere blev vold i hjemmet betragtet som et privat anliggende, og fra år 1993 til 2009 fik du med "ægtefællerabatten" en lavere straf for at slå din hustru ihjel, end hvis det var en fremmed person (Vaaben & Thomsen, 2023, s. 22). I Danmark betragter vi os selv som et af verdens mest ligestillede samfund. Alligevel er det næsten kun kvinder, der bliver slået ihjel af deres mandlige partnere. Det rejser et vigtigt spørgsmål: Hvordan kan en så alvorlig form for kønsbaseret vold stadig finde sted i et land med høj grad af ligestilling? Er forklaringen, at vi stadig er præget af underliggende magtstrukturer og kønsnormer, eller skyldes drabene individuelle forhold hos de enkelte gerningsmænd?

Et kig mod populærkulturen viser, hvordan vold mod kvinder også spejles i den kulturhistorie, vi er omgivet af. Fortællinger om mænds vold mod kvinder har været en del af populærkulturen i århundreder. Når vi i dag muntert synger den populære børnesang 'Fra Engeland til Skotland' for vores børn, synger vi med et humoristisk udgangspunkt om skippers kone, der bliver pryglet gul og blå hver dag. I Tom Jones' kæmpehit 'Delilah' hører vi om en mand, der i jalousi dræber en kvinde, fordi han ser hende med en anden mand. Og i den helt aktuelle Netflix-serie 'You' følger vi en mand, der stalker og dræber de kvinder, han forelsker sig i, og som samtidig fremstilles som følsom og omsorgsfuld. Disse eksempler viser, hvordan vold, kontrol og drab i nære relationer gennem kulturhistorien er blevet romantiseret, normaliseret og i nogle tilfælde fremstillet som kærlighed i de fortællinger, vi vokser op med.

I de senere år har partnerdrab fået øget politisk opmærksomhed. Regeringen har iværksat en målrettet handlingsplan med initiativer, der skal forebygge og nedbringe antallet af voldsramte (Regeringen, 2023). Det gælder blandt andet forsøgsordninger med omvendt fodlænke og oprettelse af specialiserede enheder i politikredsene. Alligevel viser statistikken, at forekomsten af partnerdrab er stabil. Partnerdrab er altså fortsat et alvorligt og blivende samfundsproblem. Det understreger behovet for øget forståelse af, hvad der kendetegner disse drab, og hvordan vi forebygger dem.

Dette speciale undersøger derfor, hvilke mønstre der kan identificeres i partnerdrabssager i Danmark, og hvordan forløbene op til drabene ser ud. Gennem en kvalitativ dokumentanalyse af retsdokumenter fra 23 sager udvikles derudover en typologi, der skal bidrage til en bedre forståelse af partnerdrab og kvalificere det forebyggende arbejde på området.

2. Problemstilling

Partnerdrab udgør 21 procent af alle drab i Danmark (Justitsministeriets Forskningskontor, 2024, s. 25) og er en af de mest hyppigt forekommende drabsårsager for kvinder på verdensplan (Matias et al., 2020, s. 473). Omfanget er endnu større, når man medregner udvidede partnerdrab og følgedrab, hvor gerningspersonen også dræber offerets børn, nye partner eller andre familiemedlemmer. Disse sager registreres dog under andre drabskategorier og indgår derfor ikke i den officielle partnerdrabsstatistik (Løwenstein & Radeka, 2024, s. 292).

Partnerdrab har omfattende konsekvenser. Det gælder både de mennesker, der rammes direkte, og de pårørende, der står tilbage. Samtidig medfører vold i nære relationer store økonomiske omkostninger for samfundet. Ifølge Statens Institut for Folkesundhed koster partnervold årligt mindst 500 mio. kroner i Danmark (Helweg Larsen et al., 2010, s. 13). Det skyldes blandt andet øgede sundhedsudgifter, sociale omkostninger og tabt arbejdsfortjeneste. Et europæisk studie har beregnet, at partnervold samlet set koster over 175 mia. euro på tværs af Europa (European Institute for Gender Equality, 2021, s. 24).

På trods af at der i langt højere grad bliver forsket i partnerdrab, så mangler der fortsat viden om, hvad der får mænd til at slå deres partnere ihjel. Flere studier viser, at partnerdrab sjældent sker uden varsel, og at drabene ofte er kulminationen på længere tids kontrol, psykisk vold, trusler eller konflikter (Enander et al., 2021, s. 72). For bedre at kunne forebygge partnerdrab er det derfor nødvendigt at få mere viden om, hvilke mønstre der går igen i disse sager, og hvilke faktorer der spiller en rolle i tiden op til drabet. Denne problemstilling danner baggrund for følgende problemformulering:

3. Problemformulering

Hvad kendetegner forløbene op til partnerdrab i Danmark, og hvilke mønstre kan identificeres i sagerne?

4. Litteraturgennemgang

For at sætte dette studie i en forskningsmæssig kontekst følger nu en gennemgang af den eksisterende forskningslitteratur om partnerdrab. En gennemgang af litteraturen giver indsigt i, hvad der typisk kendetegner partnerdrab og de gerningspersoner, der begår dem. Derudover belyser litteraturgennemgangen sammenhængen mellem partnervold og partnerdrab, samt hvordan gerningspersonerne til partnerdrab adskiller sig fra gerningspersonerne til andre typer af drab. Jeg har på forhånd kendskab til en del af forskningsfeltet fra et tidligere semesterprojekt på kriminologistudiet, hvor jeg udførte et systematisk litteraturstudie over partnerdrabsgerningsmandens karakteristika (Petersen et al., 2023). Dette har jeg fundet inspiration i samtidig med, at jeg har undersøgt den nyeste litteratur på området. Til dette har jeg især gjort brug af værktøjet Connected Papers. Størstedelen af litteraturen på området er international, og de få danske studier, som er publiceret, er primært kvantitative. Litteraturgennemgangen danner dermed grundlaget for dette speciale ved at sætte det i en forskningsmæssig kontekst.

I den internationale litteratur anvendes termen 'intimate partner homicide' (IPH) om partnerdrab. I dette speciale anvendes definitionen af partnerdrab fra Thomsen og Leth (2023), hvor IPH omfatter drab inden for nuværende eller tidligere intime forhold, med undtagelse af forhold som enkeltstående seksuelle møder og sexarbejde i professionel sammenhæng.

Partnerdrab ses oftest som kulminationen på forudgående partnervold, som betegnes 'intimate partner violence' (IPV) (Danner, 2022, s. 2). Det er derfor afgørende at analysere partnerdrab i lyset af de voldelige mønstre, der går forud, eftersom sådanne mønstre næsten altid er til stede (Corradi & Stöckl, 2014, s. 615). To studier af Cunha og Gonçalves (2016, 2019) har undersøgt forskellen mellem gerningsmænd dømt for henholdsvis partnervold og partnerdrab. Resultaterne viser, at faktorer som høj alder, selvmordstanker, brug af våben, dødstrusler, separation og høj socioøkonomisk status markant øger risikoen for at begå partnerdrab. Derudover konkluderede de, at gerningsmænd til partnervold oftere har en historik med vold mod tidligere partnere, oftere udviser aggressiv adfærd og oftere har en middel socioøkonomisk status sammenlignet med gerningsmænd til partnerdrab.

Sammenlignet med forekomsten af partnervold er partnerdrab et relativt sjældent fænomen. I Danmark forekommer der mellem otte til ti partnerdrab om året (Thomsen et al. 2020, s. 278), og

det anslås, at 82.000 kvinder og 43.000 mænd er udsat for fysisk og/eller psykisk partnervold (VIVE, 2022, s. 29). Tallene omkring partnervold er behæftet med en stor usikkerhed, og dette er et generelt problem, når man forsøger at kortlægge omfanget af partnervold. Ifølge Baumbach et al. (2024) er partnervold en kompleks forbrydelsestype, fordi den dækker over flere former for vold herunder fysisk, psykisk, social, seksuel og materiel vold. Volden forekommer i nære og intime relationer, hvilket betyder, at ofrene ikke identificerer al vold som vold, og at det sociale bånd mellem parterne kan bruges i et relationelt magtmisbrug (Baumbach et al., 2024, s. 15). Samtidig er anmeldelsestilbøjeligheden utrolig lav. Ifølge VIVE (2022) modtager politiet kun anmeldelser på fem procent af al partnervold, hvilket resulterer i et stort mørketal på området. Partnervold anmeldes typisk først, når der er tale om alvorlige trusler eller økonomisk vold, og i langt de fleste tilfælde bliver politiet først inddraget i sagen, når volden udøves af en tidligere partner (VIVE, 2022, s. 60). Det meste af volden foregår desuden inden for hjemmets fire vægge, hvor der burde være trygt og sikkert. Komplexiteten og variationen af volden i sagerne gør, at det er vanskeligt for politiet at efterforske og vanskeligt for anklagemyndigheden at løfte bevisbyrden. Derfor er domfældelsesprocenten også lav (Baumbach et al., 2024, s. 15).

4.1 Karakteristika ved gerningspersoner til partnerdrab

Selvom det naturligvis ikke er muligt at tegne et entydigt billede af, hvilke karakteristika en partnerdrabsgerningsperson besidder, har en lang række internationale studier undersøgt deres typiske karakteristika. De har dermed identificeret, hvilke karakteristika der hyppigst forekommer blandt disse gerningsmænd.

4.1.1 Forskelle på mandlige og kvindelige gerningspersoner til partnerdrab

Partnerdrab er i høj grad et kønnet fænomen, og dette speciale fokuserer derfor udelukkende på mandlige gerningspersoner. Dette valg er både empirisk og teoretisk begrundet. For det første er kvindelige gerningspersoner i partnerdrabssager sjældne i en dansk kontekst (Thomsen & Leth, 2023, s. 2), hvilket begrænser mængden af tilgængeligt data om kvindelige gerningspersoner. For det andet viser forskningen, at kvinder typisk begår partnerdrab af andre årsager end mænd. Kvindelige gerningspersoner handler nemlig ofte i selvforsvar, typisk som en reaktion på tidligere vold eller overgreb fra deres partner (Caman et al., 2016, s. 26; Weizmann-Helenius et al., 2012, s. 1519;

Vatnar et al., 2018, s. 790; Enander et al., 2021, s. 59). Vatnar et al. (2018) fremhæver, at kvindelige gerningspersoner hyppigere motiveres af frygt eller hævn, mens disse motiver sjældent forekommer blandt mandlige gerningspersoner. Derudover modtager kvinder kortere fængselsstraffe, nemlig i gennemsnit 6,8 år mod 11,4 år for mænd. En anden markant forskel er, at ingen af de kvindelige gerningspersoner i undersøgelsen havde børn med deres offer, modsat 56,4 procent af mændene. Kvinderne var også oftere arbejdsløse og havde et aktivt stofmisbrug. Desuden fandt de en signifikant forskel i, at 27,4 procent af de mandlige IPH-gerningspersoner efterfølgende begik selvmord, hvorimod dette kun var gældende for fem procent af de kvindelige gerningspersoner (Vatnar et al., 2018, s. 796).

4.1.2 Sociodemografi

Flere undersøgelser peger på, at partnerdrabsgerningsmænds alder typisk er i 40'erne (Carlsson et al., 2021, s. 8; Halty et al., 2023, s. 85; Matias et al., 2020, s. 480; Sebire, 2017, s. 1484; Abrunhosa et al., 2021, s. 2982; Caman et al., 2017, s. 29; Cunha & Goncalves, 2016, s. 2582). Sammenlignet med den generelle befolkning er de oftere arbejdsløse (Spencer & Stith, 2018, s. 535; Caman et al., 2016, s. 29; Matias et al., 2020, s. 480; Vatnar et al., 2018, s. 797), og deres uddannelsesniveau er typisk lavt (Spencer & Stith, 2018, s. 535; Eriksson et al., 2022, s. 10). I en dansk kontekst bekræfter Rye og Angel (2019) dette billede. I deres gennemgang af partnerdrabssager fra 2007–2017 konkluderede de, at hovedparten af gerningspersonerne var mellem 25 og 49 år, hvoraf størstedelen befandt sig i aldersgruppen 40–44 år. Hele 65 procent var uden beskæftigelse på gerningstidspunktet, heraf 37 procent arbejdsløse og 26 procent pensionerede.

4.1.3 Forskelle på gerningsmænd til partnerdrab og andre typer drabsmænd

Caman et al. (2017) har undersøgt, hvordan gerningspersoner til partnerdrab adskiller sig fra gerningspersoner til andre former for drab. Deres resultater viser, at IPH-gerningsmænd typisk er ældre, oftere er i beskæftigelse og sjældnere har tidligere domme eller en dokumenteret kriminalitetshistorik. De er derudover også mindre tilbøjelige til at være påvirkede af alkohol eller stoffer på gerningstidspunktet. En markant forskel er også, at gerningspersoner til partnerdrab langt oftere begår selvmord efter drabet (Caman et al., 2017, s. 306). I en gennemgang af alle danske partnerdrab fra 1992-2016 konstaterer Thomsen & Leth (2023), at 26,5 procent af alle gerningsmændene

begik selvmord efter drabet, og yderligere 8,4 procent forsøgte at tage deres eget liv. Til sammenligning begår kun 9,8 procent af gerningspersoner i alle drabstyper i Danmark selvmord (Thomsen et al., 2019, s. 278). Denne tendens kan have sammenhæng med gerningspersonernes psykiske tilstand. Depression og misbrug optræder ofte hos gerningsmænd til partnerdrab (Spencer & Stith, 2018, s. 530; Matias et al., 2020, s. 475; Cunha & Goncalves, 2019, s. 2575). Ifølge Buteau et al. (1993) kan partnerdrab efterfulgt af selvmord opdeles i to grupper. Den første gruppe består primært af ældre personer, ofte med helbredsmæssige eller økonomiske udfordringer, hvor drabet sker som led i en selvmordspagt eller et medlidenhedsdrab. Den anden gruppe består af yngre personer, som har en længerevarende relation til offeret. De har ofte en depression, personlighedsforstyrrelser eller alkoholmisbrug. Motivet er ofte jalousi, og de har ofte en historik med fysisk vold og at parret gentagne gange går fra hinanden og finder sammen igen (Buteau et al., 1993, s. 552).

4.2 Risikofaktorer for partnerdrab

En række studier har undersøgt hvilke risikofaktorer, der er mest signifikante i forbindelse med partnerdrab. Begrebet risikofaktorer refererer til specifikke omstændigheder eller tilstande, der ofte forekommer i forbindelse med partnerdrab. Begrebet risikofaktorer bruges i dette speciale dog også med den bevidsthed, at korrelation ikke altid er lig med kausalitet.

4.2.1 Mental tilstand

Spencer & Stith (2018) har i deres metaanalyse undersøgt hvilke risikofaktorer hos mænd, som er mest signifikante i forbindelse med partnerdrab. De beskriver, at mentale helbredsproblemer hos gerningsmanden øger sandsynligheden for partnerdrab med 30 procent.

Et studie af Caman et al. (2022) undersøger forekomsten og typerne af psykiske lidelser blandt gerningspersoner til partnerdrab. De rapporterede, at 30,4 procent af IPH-gerningspersonerne led af en psykisk lidelse på gerningstidspunktet, hvoraf depression og angst var den hyppigst forekommende kategori med 17,4 procent.

Rye og Angel (2019) viser i en dansk kontekst, at 60 procent af de mandlige IPH-gerningspersoner havde en psykiatrisk diagnose, hvoraf depression var den mest almindelige (26 %), efterfulgt af skizofreni (12 %). Suicidale indikatorer som selvmordstanker, trusler om selvmord eller tidligere forsøg herpå blev registreret hos 52 procent af de mandlige gerningspersoner før drabet. Det er

altså en gruppe af gerningspersoner, som i høj grad kan siges at være karakteriseret af psykiske problemer.

4.2.2 Psykisk vold

En række studier konkluderer, at psykisk vold i mange tilfælde har været udøvet forud for et partnerdrab (Cheng & Jaffe, 2021, s. 9292; Cunha & Goncalves, 2016, s. 241; Spencer & Stith, 2018, s. 536). Vatner et al. (2018, s. 798) finder, at hele 82,7 procent af IPH-gerningsmændene tidligere har udøvet psykisk vold mod offeret, hvor Matias et al. (2020, s. 482) finder, at 63 procent af IPH-gerningsmændene har udøvet psykisk vold mod offeret inden drabet. Ligesom fysisk vold dækker over flere forskellige voldsformer, er psykisk vold også en paraplybetegnelse for flere former for vold. Lev Uden Vold er Danmarks nationale enhed mod vold i nære relationer, og de har udarbejdet en socialfaglig definition af psykisk vold i nære relationer for at skabe et fælles udgangspunkt for de fagprofessionelle, der på den ene eller anden måde arbejder med området. Den muliggør en bredere forståelse af psykisk vold end den strafferetlige definition og lyder således: "Psykisk vold i nære relationer er gentagne handlinger, som nedgør, ydmyger, krænker, manipulerer, truer eller isolerer. Handlingerne kan ske i affekt eller være planlagte og have til formål at kontrollere eller begrænse den voldsudsattes livsudfoldelse" (Lev Uden Vold, 2018). Konkrete eksempler på psykisk vold kan altså være trusler, kontrol, stalking, manipulation, tvang og ydmygelse, hvilket er voldsformer, som hyppigt ses forud for partnerdrab.

4.2.3 Kriminalitetshistorik

Ud over at partnerdrabsgerningsmænd i mange tilfælde også tidligere har udøvet partnervold i form af fysisk og psykisk vold (Abrunhosa et al., 2021, s. 2983; Caman et al., 2016, s. 29; Sorrentino et al., 2022, s. 6; Cunha & Concalves, 2016, s. 241-244; Vatner et al., 2018, s. 798; Matias et al., 2020, s. 482), ses det også, at en stor del af gerningspersonerne har begået andre former for kriminalitet inden drabet. I et selvrapporteringsstudie af Eriksson et al. (2022, s. 11) angav 65,6 procent af gerningsmændene at have begået overfald, mens 8,1 procent rapporterede at have begået røveri. Derudover oplyste 53,1 procent at have begået tyveri, og 25 procent indrømmede at have solgt ulovlige stoffer. Desuden rapporterede 60,3 procent at have udøvet partnervold mod en tidligere eller nuværende partner (Eriksson et al., 2022, s. 11). I dansk kontekst ses det, at 57 procent af de mandlige

IPH-gerningspersoner tidligere havde truet med at dræbe nogen, og 26 procent havde tidligere begået våbenrelaterede forbrydelser. Stalking og kvælning var også hyppige tidligere voldshandlinger, hvilket var tilfældet for 25 procent af gerningspersonerne. Dog viste samme undersøgelse, at der ved 71 procent af partnerdrabene ikke var nogen forudgående registrering af vold hos politiet (Rye & Angel, 2019, s. 37). Dette understreger, at en betydelig andel af partnervoldssager ikke bliver anmeldt, hvilket underbygger påstanden om et omfattende mørketal på området.

4.2.4 Vold i barndommen

Flere studier peger på, at en større del af IPH-gerningspersonerne har været udsat for eller været vidne til vold i hjemmet i deres barndom. Eriksson et al. (2022, s. 2) finder, at 48,3 procent af IPH-gerningsmændene har været udsat for fysisk vold i barndommen, hvor 42 procent har været vidne til vold i hjemmet, og på samme måde observerer Cunha og Goncalves (2019, s. 2582), at 40 procent har været udsat for eller vidne til vold i barndommen. Dansk forskning peger også på, at vold videreføres fra generation til generation. Der ses en tydelig sammenhæng mellem det at have oplevet vold i barndommen og en øget risiko for enten at udøve eller blive udsat for partnervold som voksen (Lev Uden Vold, 2023, s. 9-10). Ifølge rapporten fra Lev Uden Vold er personer, der har været udsat for forskellige former for vold i barndommen, herunder at have overværet fysisk vold mellem forældrene, 4,6 gange mere tilbøjelige til at have udøvet vold mod en partner inden for det seneste år sammenlignet med personer, der ikke har oplevet vold i barndommen. Ligeledes er risikoen for at blive offer for partnervold 3,6 gange højere for dem, der har oplevet vold i barndommen, end for dem, der ikke har (Lev Uden Vold, 2023: s. 9-10 & 30). Rapporten peger også på, at faktorer såsom opvækst i hjem med kriminalitet, forældres misbrug af alkohol eller narkotika samt psykisk sygdom er forbundet med både øget vold i barndommen og en højere risiko for at udøve eller opleve partnervold i voksenlivet (Lev Uden Vold, 2023, s. 9-10).

4.2.5 Adgang til våben

Spencer og Stith (2018, s. 538) finder i deres undersøgelse, at ikke-dødelig kvælning, voldtægt, trusler, stalking, kontrollerende adfærd samt adgang til skydevåben var lig med større sandsynlighed for, at et partnerdrab fandt sted. Cunha & Goncalves (2016, s. 241 & 243) konkluderer i deres studie, at 74 procent af IPH-gerningspersonerne tidligere har haft erfaring med våben. Derudover viser

deres resultater, at denne gruppe er 15 gange mere tilbøjelig til at have haft tidligere kontakt med våben sammenlignet med gerningspersoner, der begår partnervold. Tilsvarende finder lignende studier, at adgang til våben signifikant øger risikoen for drab (Abrunhosa et al., 2021, s.2981-2983; Spencer & Stith, 2018, s. 534-535; Matias et al., 2021, s. 479-480).

4.2.6 Drabsmetoder

Ifølge internationale studier er de mest hyppigt anvendte drabsmetoder med et skarpt objekt (ofte test kniv), skydevåben og kvælning (Caman et al., 2017, s. 310-311; Matias et al., 2021, s. 481 & 483; Sorrentino et al., 2022, s. 7-8; Vatner et al., 2018, s. 796). I en dansk kontekst er fordelingen i drabsmetode følgende: stikvåben (29,5 %), kvælning (30,5 %), skud (22,2 %) og stump vold (15,1 %). Skud er markant mere udbredt i drabsepisoder med flere ofre sammenlignet med hændelser, hvor der kun er et enkelt drabsoffer (Thomsen & Leth, 2023, s. 3).

4.2.7 Motiver

I den danske gennemgang af partnerdrabssager fra 2007-2017 fandt Rye & Angel, at de hyppigst forekommende motiver var jalousi, separation, skænderier og psykiske lidelser. Jalousi var motiv i 45 procent af sagerne, separation i 43 procent af tilfældene, og i 38 procent af sagerne var et skænderi med til at udløse drabet. I 29 procent af tilfældene var der tegn på, at gerningsmandens psykiske lidelse var en afgørende faktor i drabet (Rye & Angel, 2019, s. 50). Det samme billede tegner sig i den internationale litteratur, hvor jalousi, separation, skænderi og mistanke om utroskab er hyppigt angivne motiver (Carlsson et al., 2021, s. 6; Sorrentino et al., 2022, s. 6; Matias et al., 2020, s. 483; Spencer & Stith, 2018, s. 529; Vatnar et al., 2018, s. 796).

Ovenstående forskning peger på, at der kan findes en lang række signifikante risikofaktorer for partnerdrab, men det er endnu ikke systematisk undersøgt, hvilke hændelser og omstændigheder der går forud for drabene i en dansk kontekst. Det er derfor i dette studie relevant at forsøge at identificere mønstre i danske partnerdrab for at opnå viden, der kan bidrage til forebyggelse af disse i fremtiden.

5. Metode og data

Følgende kapitel indeholder en overordnet beskrivelse af specialets forskningsdesign, datagrundlaget, en udførlig gennemgang af den metodiske fremgangsmåde, samt refleksioner over kvaliteten af data og studiets begrænsninger. Afslutningsvis følger etiske overvejelser omkring specialet.

5.1 Forskningsdesign

Dette speciale er baseret på et kvalitativt forskningsdesign, hvor deskriptiv statistik anvendes som et supplerende redskab til at danne overblik og understøtte de identificerede mønstre i analysen. Datagrundlaget består af dombøger fra danske sager om partnerdrab og forsøg på manddrab. Materialet er indhentet via aktindsigt, Domsdatabasen og fra tidligere projekter på kriminologiuddannelsen på Aalborg Universitet. Der er gennemført en systematisk indholdsanalyse af retsdokumenterne, hvor formålet var at identificere mønstre og tematikker i hændelsesforløbene op til partnerdrabene. Kodningen af datamaterialet er foretaget i NVivo og er baseret på en induktiv og eksplorativ tilgang. Jeg har foretaget en åben kodning, som gjorde det muligt at identificere tematikker og sammenhænge i materialet, men har samtidig haft en forudgående viden, som kunne bruges i kodningsprocessen. Den forudgående viden stammer fra et tidligere semesterprojekt, hvor IPH-gerningsmandens karakteristika blev undersøgt i et systematisk litteraturstudie (Petersen et al., 2023). Koderne omfatter blandt andet konflikter, forholdenes karakter og oplysninger om gerningsmændene. Analysen har til formål at belyse, hvad der kendetegner forløbene op til partnerdrab i en dansk kontekst og identificere mønstre. Denne viden har efterfølgende dannet grundlag for udviklingen af en partnerdrabstypologi, som kan benyttes i forebyggelsesøjemed.

5.2 Datagrundlag

I dette speciale benyttes retsdokumenter som primær datakilde. Datasættet består af udskrifter af dombøger fra henholdsvis 20 partnerdrabssager og tre sager, hvor gerningsmanden er blevet dømt for forsøg på manddrab jf. Straffelovens §237. En dombog er et skriftligt dokument, som indeholder en samlet fremstilling af en given sag, der er blevet behandlet i retten. I drabssager indeholder dombøger altid en tiltale, påstande fra anklagemyndigheden, hvordan den tiltalte forholder sig til påstandene, sagens oplysninger, vidneforklaringer, mentalerklæring, rettens begrundelse og afgørelse samt en dom eller frikendelse. Dokumenternes kvalitet vil blive behandlet senere i kapitlet.

Valget om at anvende dombøger som datakilde er truffet ud fra en række praktiske og metodiske overvejelser. Dombøgernes ensartethed styrker studiets kvalitet, fordi det gør det muligt at sammenligne sagernes mønstre og hændelsesforløb på en systematisk måde. Denne systematik øger analysens pålidelighed, fordi den sikrer, at der arbejdes ud fra de samme typer af oplysninger i hver sag. Det betyder, at centrale elementer som hændelsesforløb, vidneudsagn og gerningspersonens psykiske tilstand bliver belyst på samme vis på tværs af sagerne. Derved styrkes både undersøgelsens transparens og validitet, fordi dataindsamlingen giver adgang til at analysere de samme aspekter af forskellige partnerdrabssager. Samtidig gør den systematiske opbygning det muligt at identificere mønstre og forskelle, hvilket er vigtigt i arbejdet med teoretisering og analytisk generalisering.

Det er derudover også en type data, som ofte anvendes inden for kriminologisk forskning. Inden for partnerdrabsområdet har Carlsson et al. (2021) undersøgt sociodemografiske og psykosociale karakteristika ved mandlige og kvindelige gerningspersoner i partnerdrabssager ved at benytte bl.a. dombøger. På samme måde har Vatnar et al. (2017) anvendt dombøger til at identificere risikofaktorer for partnerdrab i Norge, og mange lignende eksempler følger (Freysteinsdóttir, 2017; Belfrage & Rying, 2004; Beyer et al., 2015; Toprak & Ersoy, 2017). Andre studier, der undersøger partnerdrab, har derudover anvendt politidokumenter for at få adgang til så meget information som muligt om sagerne (Caman et al., 2016; Sebire, 2017; Matias et al., 2020; Cheng & Jaffe, 2021). Som privatperson eller studerende er det dog ikke muligt at få aktindsigt i politiets efterforskningsmateriale i straffesager, og jeg har derfor ikke haft mulighed for at inddrage disse dokumenter i dette studie. Det betyder, at der muligvis er flere oplysninger i sagerne, som ikke inddrages i analysen.

Gerningspersonerne i partnerdrabssager er en svær tilgængelig målgruppe, som vil være vanskelig at få adgang til at undersøge, og det er derfor oplagt at anvende andre datakilder, når partnerdrab undersøges. Her er dombøger et oplagt valg, fordi de beskriver drabssagerne og omstændighederne, der leder op til det, samt gerningsmandens psykiske tilstand. I vurderingen af gerningspersonernes psykiske tilstand er der taget udgangspunkt i de oplysninger, der fremgår af eventuelle mentalundersøgelser i dombøgerne. En mentalundersøgelse har til formål at klarlægge, om tiltalte opfylder betingelserne for utilregnelighed i henhold til Straffelovens § 16, som vedrører psykisk sygdom eller mental retardering på gerningstidspunktet. Derudover kan der i dommene være taget stilling til, om tiltalte er omfattet af Straffelovens § 69, som blandt andet kan omfatte personer med

udtalte personlighedsforstyrrelser, svag begavelse eller følgevirkninger af længerevarende misbrug (Justitsministeriets Forskningskontor, 2024, s. 36).

For at få adgang til en dombog, skal man anmode om aktindsigt hos den pågældende byret eller politikreds, hvori drabet har fundet sted. Hvis sagen er afsluttet for mere end et år siden, skal der søges aktindsigt hos den relevante politikreds, og hvis dommen er afsagt inden for det seneste år, kan man anmode byretten om en udskrift af dombogen mod et gebyr på 150 kr. Når man anmoder om aktindsigt i en sag, er det nødvendigt at finde så mange informationer om sagen som muligt, så politikredsene og byretterne har mulighed for at identificere sagen i deres systemer.

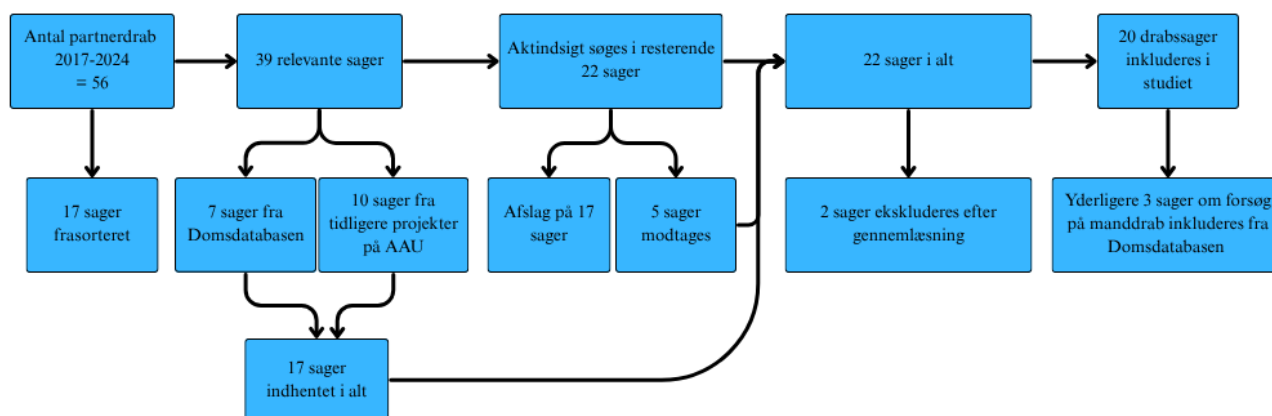
5.3 Dataindsamling

Før jeg kunne gå i gang med at søge aktindsigt hos politikredse og byretter, skulle jeg identificere de drabssager, som var relevante for specialet. Til dette anvendte jeg Politikens partnerdrabsdatabase, som er oprettet for at skabe overblik og samle viden om alle partnerdrab i Danmark. På globalt plan har FN opfordret alle medlemslande til at oprette såkaldte Femicide Watches, men da Danmark ikke har gjort dette, valgte Politiken at oprette deres egen. I Politikens database er partnerdrab defineret som drab begået mod en nuværende eller tidligere partner, herunder ægtefælle, kæreste, samlever eller fast seksualpartner (Politiken, 2025). Politikens database indeholder oplysninger om samtlige partnerdrab begået i Danmark fra den 1. januar 2017 og frem, forudsat at sagerne har været omtalt i medierne eller i forbindelse med sagsforløbet. Oplysningerne er indsamlet af Politiken selv, delvist med hjælp fra den private organisation Danner. Databasen inkluderer sager, hvor der er rejst tiltale for drab eller vold med døden til følge, og hvor den mistænkte er blevet varetægtsfængslet eller dømt. Hvis den tiltalte frifindes ved domstolene, fjernes sagen fra databasen. Databasen bliver opdateret løbende frem til 1. januar 2027 (Politiken, 2025).

På tidspunktet for indsamlingen indeholdt databasen 56 partnerdrab, hvoraf fire sager omhandlede kvindelige gerningspersoner. Disse blev frasorteret, da dette speciale udelukkende fokuserer på mandlige gerningspersoner med kvindelige ofre. Ud af de resterende 52 sager havde 10 gerningsmænd begået selvmord, to sager har endnu ikke været for retten og en enkelt gerningsmand er flygtet ud af landet og anholdt in absentia, hvorfor der i alle disse sager ikke har fundet en retssag sted, og der dermed ingen dombøger foreligger. Dette efterlod 39 mulige sager til brug i undersøgelsen.

Dataindsamlingen er illustreret ved følgende flowdiagram:

Figur 1: Flowdiagram over dataindsamlingen

Fra tidligere projekter på kriminologiuddannelsen har jeg haft adgang til dombøger fra ti af drabssagerne. Jeg benyttede mig derudover af Domsdatabasen, som indeholder et udvalg af både civile og straffeafgørelser. Databasen rummer over 5.500 afgørelser (pr. 8. august 2024), hovedsageligt afsagt fra 2020 og frem. Afgørelserne offentliggøres i hele domsforløb, hvilket betyder, at appellerede sager vises samlet med både byrets-, landsrets- og eventuelle Højesteretsafgørelser (Domsdatabasen, 2024). Fra denne database kunne jeg indhente dombøger fra yderligere syv drabssager. For at opnå adgang til de resterende 22 sager søgte jeg aktindsigt ved de relevante politikredse og byretter. Jeg anmodede om aktindsigt ved tre byretter og 11 politikredse, hvoraf alle tre byretter imødekom mine anmodninger, og jeg modtog tre dombøger. Desværre var de fleste politikredse ikke villige til at imødekomme mine anmodninger om aktindsigt, og jeg fik derfor kun aktindsigt i to drabssager fra en enkelt politikreds. Det følger af Retsplejelovens § 41 d, stk. 1, at den, der har en individuel, væsentlig interesse i et konkret retsspørgsmål, kan forlange at blive gjort bekendt med dokumenter, der vedrører en straffesag, i det omfang dokumenterne har betydning for vurderingen af det pågældende retsspørgsmål, hvortil den individuelle, væsentlige interesse knytter sig (Retsinformation, u.å.). De førnævnte politikredse har ikke fundet, at jeg har en individuel, væsentlig interesse i de konkrete retsspørgsmål. De har lagt vægt på, at min interesse i dommene er af generel karakter, samt at et speciale ikke kan karakteriseres som et konkret retsspørgsmål. Min anmodning er derudover efterfølgende blevet behandlet efter princippet om meroffentlighed, jf. Retsplejelovens § 41 h (Retsinformation, u.å.). Herunder fandt de dog heller ikke grundlag for at imødekomme

mine anmodninger. Her lagde de primært vægt på, at jeg som kandidatstuderende ikke er omfattet af det forskerbegreb, der omtales i forarbejderne til bestemmelsen (L 23 af 8. oktober 2013). De har derudover vægtet hensynet til de personer, der er involveret i sagerne. De skriver desuden, at de ikke har fundet grundlag for at udlevere dommene i anonymiseret form på baggrund af det ressourceforbrug, der vil være forbundet med at anonymisere de pågældende domme.

For at øge datasættet har jeg derfor valgt at inddrage dombøger fra sager, som omhandler forsøg på manddrab. Dette har jeg gjort, da det må formodes, at forløbet op til drabsforsøget er lige så relevant, selvom udfaldet er anderledes. Disse retsdokumenter indeholder yderligere vidneudsagn fra den forurettede, hvilket vurderes til at kunne give større indsigt i sagen og forløbet op til drabet, da det i så fald bliver belyst fra begge involverede parter. Da der ikke findes et offentligt tilgængeligt register over sager omhandlende forsøg på manddrab, har jeg gennemlæst alle sager vedrørende Straffelovens §237 om manddrab på Domsdatabasen. Her blev identificeret tre sager med dertilhørende dombøger. Jeg anmodede derudover yderligere om aktindsigt i flere sager omhandlende forsøg på manddrab, som jeg havde identificeret via nyhedsartikler, men fik også afslag på disse ved politikredsene.

Efter en gennemlæsning af alle rekvirerede dombøger, blev to sager frasorteret, da de ikke levede op til inklusionskriterierne, som er, at der skal være en mandlig gerningsperson, og at relationen skal leve op til definitionen af et partnerdrab, som er beskrevet tidligere i problemfeltet. Mit datasæt består derfor endeligt af 23 dombøger – 20 drabssager og tre sager omhandlende forsøg på manddrab.

5.4 Dokumentanalyse

Dette speciale gør brug af dokumentanalysen som metode. Metoden er velegnet til at undersøge alvorlige kriminalitetssager, og den er anerkendt og ofte anvendt inden for kriminologisk forskning og forskning af partnerdrab (Matias et al., 2020, s. 476). Dokumentanalyse kan defineres bredt som en systematisk behandling eller evaluering af dokumenter. Ofte vil dokumentanalysen have et fokus på en udvikling over en vis tidsperiode med henblik på at identificere stabilitet og forandring inden for et bestemt undersøgelsesområde (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 185). I dette speciale er dokumentanalysen anvendt til at undersøge partnerdrabssager gennem en kvalitativ analyse af dombøger, som anses for at være primære dokumenter, idet de umiddelbart kun er tilgængelige

blandt en afgrænset kreds af personer på et tidspunkt i umiddelbar nærhed af den begivenhed eller situation, dokumentet refererer til. Adgang til disse dokumenter vil ofte være begrænset og genstand for en eller anden form for regulering med henvisning til, at dokumenterne indeholder personfølsomme oplysninger (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 187). Et elektronisk dokumentmateriale som dombøgerne muliggør systematiske indholdsanalyser gennem anvendelse af forskellige typer softwareprogrammer, hvor programmet NVivo har været anvendt til denne undersøgelse (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 193). Dokumentmaterialet analyseres med henblik på at identificere tematikker og mønstre i materialet. Disse mønstre og tematikker kan danne baggrund for en teoretisk tolkning med udgangspunkt i allerede eksisterende teorier og teoretiske begreber eller være med til at skabe ny teori af nyopdagede sammenhænge i sagerne (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 195-196).

Dokumentanalyse som metode kan beskrives som diskret, fordi man som forsker ikke griber ind i eller forstyrrer den sociale kontekst, som analyseres. Metoden benytter allerede eksisterende data og muliggør en analytisk tilgang, hvor forskeren altså ikke selv er til stede i feltet. En fordel ved denne metode er, at den minimerer risikoen for forskerens påvirkning af feltets aktører og reducerer bias, som muligvis kan opstå ved interaktion med deltagende personer (Duedahl & Hviid Jacobsen, 2010, s. 19). Metoden er derudover særligt velegnet i undersøgelser, hvor målgruppen er vanskelig at opnå direkte kontakt med, hvilket gør sig gældende i dette speciale. En ulempe kan være, at jeg som forsker har begrænset indflydelse på datamaterialets udformning og selektion, da dokumenterne allerede eksisterer i en bestemt form og som regel er skabt til et andet formål. Det stiller krav til en kritisk vurdering af materialets indhold og begrænsninger. I dette speciale er disse overvejelser blevet inddraget i vurderingen af dokumenternes kvalitet, som behandles i det følgende afsnit.

5.5 Dokumenternes kvalitet

Ifølge Duedahl og Jacobsen (2010) kan man vurdere kvaliteten af ens dokumenter ud fra fire kriterier: autenticitet, troværdighed, repræsentativitet og betydning. Autenticitet henviser til, om dokumentet er originalt eller en troværdig kopi, og om kan det bruges til den problemstilling, man vil belyse (Duedahl & Jacobsen, 2010, s. 55). I dette tilfælde er dombøgerne en troværdig kopi af de originale dokumenter. Den eneste forskel fra originaldokumentet er, at personhenførbare

oplysninger som navn, cpr-nr. og adresse er anonymiserede. Derudover indgår der i dombøgerne beskrivelser af de hændelser, som ledte op til partnerdrabene, og de vurderes derfor til at kunne bruges til at besvare dette speciales problemformulering.

Da dombøgerne er et juridisk udformet dokument, må dokumenterne også betragtes til at have en høj troværdighed, da domstolenes opgave er at være uafhængige og upartiske (*Domstolenes Opgaver*, u.å.).

Når dombøgernes repræsentativitet skal vurderes, tages der udgangspunkt i, om dokumenterne fortæller hele historien og sandheden (Duedahl & Jacobsen, 2010, s. 67). I et parforhold er der altid to direkte involverede parter, som har hver deres perspektiv, men når det er en drabssag, der analyseres, vil vi kun have adgang til gerningspersonens udlægning af sandheden. Det er derfor vigtigt at gøre sig refleksioner omkring, hvorvidt gerningsmanden har til hensigt at fremme sin egen person og agenda i retssalen. Dette er en betydelig svaghed ved dokumenternes kvalitet, når det omhandler at beskrive sandheden. De sager, som omhandler forsøg på manddrab, står derfor stærkere i denne sammenhæng, fordi begge parter perspektiver bliver fremlagt. For at kunne nærme sig sandheden bedst muligt, er der i næsten alle retssager indhentet vidneudsagn, som er med til at bidrage til helhedsbilledet. Det er blandt andet vidneudsagn fra familiemedlemmer, venner, naboer og politibetjente. Når alle vidneudsagnene er fremlagt, er det herefter rettens opgave at vurdere både den tiltaltes og vidnernes udsagn, og på den måde finde frem til, hvad de mener er sandheden. I specialets diskussion vil gerningsmandens troværdighed og dokumenternes kvalitet yderligere blive diskuteret.

Det sidste kriterie, betydning, omhandler hvorvidt teksten er forståelig (Duedahl & Jacobsen, 2010, s. 71). Dombøgerne er udformet i et korrekt og velskrevet nudansk sprog, og det er derfor som læser nemt at forstå indholdet og gennemskue, hvad dokumenterne indeholder.

Dokumenterne har varierende længde og informationsniveau, hvilket jeg forsøger at tage højde for i min analyse ved at beskrive, i hvor mange sager et givent tema eller information har været muligt at identificere. I nogle få tilfælde har dombøgerne indeholdt så få oplysninger, at jeg har været nødt til at supplere med information fra andre kilder, for at kunne danne et overblik over sagen. I de tilfælde har jeg derfor valgt at inddrage relevante nyhedsartikler, hvor journalisten har været til stede under retssagen, og derfor har kunnet referere fra det, som er blevet sagt under retsmødet. Det har blandt andet været relevant for at kunne beskrive hændelsesforløbet og i nogle

tilfælde supplere med informationer om gerningsmanden. Andre lignende studier har også inddraget nyhedsartikler for at indsamle information om partnerdrab (Sorrentino et al., 2022; Freysteinsdóttir, 2017).

Det er derudover vigtigt at påpege, at dombøgernes indhold er udvalgt og struktureret med et juridisk formål for øje. Det betyder, at flere oplysninger kan være udeladt eller fremhævet afhængigt af deres relevans for den retlige vurdering. Dette kan føre til en form for informationsbias, hvor visse forhold i forløbet op til drabet er underbelyst eller mangler i det skriftlige materiale. På trods af disse begrænsninger giver dombøgerne dog adgang til centrale oplysninger om hændelsesforløbene, beskrivelser af relationerne og vurderinger af gerningspersonens handlinger, hvilket alligevel gør det muligt at identificere mønstre i hændelsesforløbene op til partnerdrabene på et kvalificeret grundlag.

5.6 Kodning og analyse

Kodning kan både bruges til at organisere et stort datamateriale og som en del af selve analysen. Først og fremmest kan kodning hjælpe med at samle og strukturere informationer fra materialet, og derudover kan det bruges til at danne kategorier, som efterfølgende i analysen kan illustreres med konkrete tekstbidder fra dokumenterne (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 601). Databehandlingen i dette speciale er foretaget i programmet NVivo, som er et program, hvori man kan sortere, organisere og analysere kvalitativt data. Brugen af NVivo og andre computerbaserede analyseværktøjer anses desuden for at kunne styrke kvaliteten af den kvalitative analyse (Dhakai, 2020, s. 270). Fordi datamaterialet i dette speciale har haft et stort omfang, har det især været nyttigt at anvende programmet til at bevare et overblik over alle sagerne og alle de kodede tekststykker. For at kunne skelne mellem sagerne og sammenligne dem, har jeg allerførst tildelt sagerne attributter, som refererer til forskellige karakteristika ved hver sag.

Tabel 1: Gerningsmandens attributter

Attributter
Alder
Alder på offer
Beskæftigelsessituation
Børn

Drabsmetode
Etnicitet
Forholdsstatus
Psyisk sygdom
Stofpåvirkning under drab
Strafegnethed
Udfald

Ved at registrere attributter i NVivo bliver det muligt at identificere mønstre og sammenligne sagerne på tværs af attributter. På den måde fungerer attributterne også som et kvantificerbart element i den ellers kvalitative analyse, og de kan også bidrage til en mere systematisk sammenligning af sagerne. For eksempel bliver det muligt at sammenligne sagerne ud fra parametre som alder, beskæftigelsessituation og parforholdsstatus.

I analysen foretog jeg to separate kodninger, der fokuserede på henholdsvis hændelsesforløbet og tematiske forhold. Jeg arbejdede både med overkoder og underkoder, da det i nogle tilfælde gav mening at lave yderligere inddelinger for at skabe et overblik. Kodelisten kan ses i følgende tabel 2:

Tabel 2: Slutkodeliste

Kodeliste	Underkoder
Faser i hændelsesforløbet	Forholdets start
	Konflikter
	Brud
	Eskalation
	Drab/forsøg på drab
	Efterspil
Dom	
Forholdet	
Gerningsmanden	Misbrug
	Personlighedstræk
	Psyisk tilstand

	Selv mordstanker / selvmordsforsøg
Konflikter	Alkoholmisbrug
	Brud
	Børn
	Utroskab
	Bodeling
Kontakt til psykiatri	
Fysisk og psykisk vold	Fysisk vold
	Overvågning
	Trusler og chikane
	Psykologisk kontrol og manipulation
Tidligere kriminalitet	
Motiver	

Den kronologiske kodning af hændelsesforløbene gav mulighed for at sammenligne forløbene op til drabene, hvilket gjorde det muligt at identificere de hændelser og konflikter, der førte til eskaleringen op til drabet. I den tematiske analyse kunne der derimod dannes en karakteristik af forholdet og gerningspersonen, for eksempel om det har været et forhold præget af et højt konfliktniveau, misbrug eller psykisk sygdom. Analysen vil kombinere resultaterne af disse to kodninger for at kunne tegne et fuldkomment billede af, hvad der kendetegner hændelsesforløbene op til partnerdrab i Danmark. Udgangspunktet for undersøgelsen var, at der skulle foretages en kvalitativ analyse af retsdokumenterne kombineret med statistisk analyse, men eftersom jeg har fået adgang til et mindre datasæt end forventet, vurderede jeg, at en statistisk analyse ikke ville være brugbar i forhold til det antal sager, jeg arbejder med. Derfor anvendes der i analysen blot deskriptiv statistik til at understøtte de kvalitative fund.

Som en afsluttende og teoretiserende del af analysen har jeg udarbejdet en typologi. Formålet med typologien er at sammenfatte og systematisere de mønstre, der opstod gennem analysen, og dermed danne et overblik over variationen i partnerdrabssagerne. Hvor de foregående kodninger har haft en eksplorativ karakter og haft til hensigt at identificere karakteristika og hændelser i det enkelte forløb, er typologiens formål at løfte analysen til et mere generaliserende og teoretiserende

niveau. Udarbejdelsen af typologien tog afsæt i den tematiske og kronologiske kodning, hvor sagerne blev gennemgået med særlig opmærksomhed på gerningsmandens motiv, relationens udvikling og forløbet op til drabet. På baggrund af disse analyser blev sagerne sammenlignet og grupperet ud fra fællestræk i gerningsmændenes motiv, hændelsesforløb og kontekstuelle forhold. Det blev for eksempel vægtet, om gerningspersonen handlede i affekt, om der var tegn på psykisk sammenbrud, eller om der var tale om et længerevarende kontrolmønster.

Inddelingen i typerne er foretaget ud fra en samlet vurdering af hver sag. Hver sag er placeret i den type, hvor det dominerende mønster vurderes at være mest fremtrædende. I flere tilfælde har sagerne indeholdt træk, som kunne placere dem i flere typer, men her er det samlede hændelsesforløb og gerningspersonens motiv blevet afgørende for placeringen. Typologierne skal ikke forstås som gensidigt udelukkende eller udtømmende, men som analytiske kategorier, der synliggør fremtrædende variationer og mønstre på tværs af materialet.

5.7 Selektionsbias

Da dette speciale er afgrænset til at fokusere på sager, hvor der er begået drab eller forsøg herpå, er det også et fravalg om at undersøge volden i de relationer og forhold, som ikke udvikler sig til drab. Derfor kan dette speciales resultater ikke generaliseres til sager, hvor der er et voldeligt forhold, men ikke er begået drab, selvom det er en relevant sammenligning at foretage. Da partnerdrab ifølge litteraturen ofte ses som kulminationen på partnervold, enten fysisk eller psykisk, havde det netop også været relevant at undersøge, hvilke hændelser der opstår i andre udfordrede parforhold, som ikke ender i drab, for at se om disse er identiske med drabssagerne. Det er derfor vigtigt at understrege, at på grund af denne selektionsbias kan dette speciale kun beskrive de hændelser, som går forud for partnerdrab eller -drabsforsøg og ikke nødvendigvis voldelige forhold generelt. For at imødekomme udfordringen med og mindske selektionsbias er der også inkluderet sager om forsøg på manddrab i parforhold. Dette valg er truffet både for at udvide samplet, men også for at øge variationen i datasættet.

Derudover omfatter undersøgelsen udelukkende sager, hvor gerningspersonen er i live og er blevet retsforfulgt. Partnerdrab efterfulgt af selvmord udgør cirka 20 procent af hele populationen, så det er en stor andel af den undersøgte gruppe. Det betyder altså, at sager med selvmord, som potentielt adskiller sig i både motiv, forløb og psykisk tilstand, ikke er repræsenteret i specialet.

Dermed risikerer analysen at overse særlige mønstre, som kun er gældende i disse sager. Det reducerer derfor den samlede generaliserbarhed og betyder, at specialets resultater kun gælder partnerdrab, hvor gerningspersonen overlever. Denne begrænsning vil yderligere blive diskuteret senere i specialets diskussionsafsnit.

5.8 Ethiske overvejelser

Formålet med dette speciale er at bidrage med ny viden om partnerdrab i Danmark gennem en systematisk analyse af retsdokumenter, som kan medvirke til forebyggelse, oplysning og inspirere til videre forskning på området. Da materialet omhandler sager med personfølsomme oplysninger og alvorlige konsekvenser for både gerningsmænd, ofre og pårørende, er det et grundlæggende forskningsetisk ansvar at formidle resultaterne med respekt og omtanke (National Research Ethics Committees, 2024). Formidlingen bestræber sig derfor på at være saglig, kun medtage relevante informationer og uden at være dømmende over for de involverede parter. Dombøger fra partnerdrabssager indeholder særligt følsomme informationer om konkrete mennesker, både ofre men også gerningspersoner. De har selvfølgelig alle krav på, at informationerne om dem bliver behandlet etisk og moralsk forsvarligt. Alle personhenførbare oplysninger i specialet er derfor anonymiserede, så det ikke er muligt at identificere enkeltpersoner. For eksempel bliver bynavne og etnicitet ikke nævnt, da det ikke har relevans for analysen. Derudover har jeg valgt at kategorisere gerningsmændene i aldersgrupper i stedet for at nævne den præcise alder, da dette er med til yderligere at sløre identiteten. I princippet vil dokumentanalyse kunne karakteriseres som ufarligt feltarbejde, fordi forskeren ikke kommer i direkte kontakt med de mennesker, der undersøges, men det er stadig rigtige menneskers liv, der bliver analyseret og kan blive påvirket af det, dette speciale formidler (Duedahl & Jacobsen, 2010, s. 74).

Da materialet består af følsomme oplysninger fra straffesager, er det opbevaret sikkert og i overensstemmelse med gældende regler for databeskyttelse (herunder GDPR), og der indgår ingen personhenførbare oplysninger i den endelige formidling. Datasættet vil derudover blive slettet, når projektet er afsluttet.

6. Teoretiske refleksioner og perspektiver

I løbet af mit arbejde med specialet har jeg flere gange skiftet ståsted i forhold til, hvilke teoretiske perspektiver jeg fandt mest overbevisende. I perioder har jeg vurderet, at de individuelle forklaringer såsom psykisk sygdom eller misbrug rummer den største forklaringskraft, mens jeg i andre perioder har vurderet, at de feministiske teorier bedst kan forklare, hvorfor nogen vælger at begå partnerdrab. Alle sagerne i mit materiale er forskellige, og de kan ikke reduceres til én form for teori eller én type forklaring. Derfor har jeg valgt at belyse partnerdrab ud fra flere teoretiske perspektiver, fordi jeg mener, de ikke nødvendigvis modsiger hinanden, men i stedet supplerer hinanden og bidrager til en mere nuanceret diskussion af partnerdrab. De individuelle perspektiver bidrager med indsigt i gerningspersonens psykiske tilstand, personlighed og livsomstændigheder, hvorimod feministiske perspektiver sætter partnerdrab ind i en bredere samfundsmæssig og strukturel kontekst, hvor fokus er på det kønnede magtforhold og uligheden mellem mænd og kvinder.

Formålet med teoriafsnittet i dette speciale er derfor at belyse partnerdrab ud fra forskellige perspektiver og give et nuanceret svar på, hvorfor nogle mænd vælger at begå drab på deres partner. Ud over de individuelle og feministiske perspektiver inddrager jeg også Monckton Smiths teori om partnerdrab som en eskalerende proces. Teorien er en af de nyere og mest anerkendte inden for partnerdrabsforskningen og integrerer både elementer fra individuelle og feministiske perspektiver, idet partnerdrabet forstås som kulminationen på et mønster præget af kontrol, statustab og gradvis eskalation. Desuden fokuserer teorien på forløbet op til drabet, hvilket også er dette speciales fokus.

6.1 Det individuelle perspektiv på partnerdrab

De individuelle perspektiver tager udgangspunkt i, at mennesker adskiller sig fra andre gennem særlige personlige og psykologiske karakteristika. Inden for psykologien handler det især om særlige personlighedstræk, nedsat impulskontrol og psykiske lidelser. Ifølge dette perspektiv er personer med disse egenskaber mere tilbøjelige til at reagere med vold eller kriminalitet, når de bliver udsat for pres.

Inden for kriminologien har de sociologiske teorier været dominerende fra omkring år 1930, hvor de overtog pladsen fra den medicinske videnskab, der fokuserede på individets biologiske og fysiske forskelle (Cullen et al., 2022, s. 511). De sociologiske teorier beskriver, hvordan bestemte

sociale miljøer øger risikoen for kriminalitet, og hvilke bagvedliggende årsager der ligger til grund for dette. Der er dog i nyere tid genopstået et øget fokus på, at individuelle forskelle kan spille en rolle i udviklingen af kriminalitet og vold. Dette perspektiv stammer helt tilbage fra kriminologiens tidlige historie, hvor Lombroso i 1800-tallet fremlagde sin teori om, at det kriminelle individs biologi adskilte sig fra det ikke-kriminelle individ (Lombroso, G. & Lombroso, C., 1911). I dag bygger individuelle forklaringer på langt mere forfinede og forskningsbaserede teorier, som peger på, at bestemte personlighedstræk, psykiske lidelser og misbrug kan være en del af forklaringen på voldelig adfærd.

6.1.1 Personlighedstræk

Flere psykologer har udformet teorier, der forbinder bestemte personlighedstræk med kriminalitet og antisocial adfærd. For eksempel forbinder Eysenck (1977) kriminalitet med tre bestemte personlighedstræk: psykoticisme, ekstroversion og neuroticisme. Disse personlighedstræk er relevante i denne sammenhæng, fordi personer med høj psykoticisme har tilbøjelighed til øget aggression og antisocial adfærd, høj ekstroversion kan forstærke impulsivitet og risikoadfærd, og høj neuroticisme medfører følelsesmæssig ustabilitet og risiko for voldsomme reaktioner under pres (Eysenck, 1977). I et studie har Caspi et al. (1994) undersøgt, hvorvidt nogle typer af mennesker er mere tilbøjelige til at begå kriminalitet og vold end andre. Deres resultater viser, at kriminel adfærd hænger sammen med personlighedstræk præget af høj negativ emotionalitet og lav impuls kontrol (Caspi et al., 1994, s. 8). Det betyder, at når disse personer ofte oplever stærke negative følelser som vrede, frustration eller irritation, og samtidig har svært ved at kontrollere deres impulser, øges risikoen for, at dette omsættes til antisocial eller voldelig adfærd. Personer med disse personlighedstræk er mere tilbøjelige til at opfatte situationer som truende, og de handler oftere på deres impulser. Dette gælder også i nære relationer, hvor konflikter og afvisninger kan opleves som truende, når impuls kontrollen er lav. Kombinationen af stærke negative følelser og lav impuls kontrol kan i særligt belastede situationer være medvirkende til, at nogle individer i værste tilfælde ender med at begå partnerdrab. Selvom et individ besidder nogle af disse personlighedstræk, er det naturligvis ikke ensbetydende med, at det vil begå kriminalitet eller vold. Dog kan disse personer i højere grad påvirke deres omgivelser negativt og opsøge miljøer, der øger risikoen for voldelig adfærd, for eksempel gennem konfliktfyldte forhold, jalousi eller kontrollerende adfærd (Caspi et al., 1994, s. 13). Dette er særligt

relevant at have for øje, når det kommer til partnerdrab, hvor mange sager netop bærer præg af emotionel ustabilitet, mistro, kontrol og aggressiv adfærd.

6.1.2 Psykiske lidelser

Både bestemte personlighedstræk og psykiske lidelser fremhæves i forskningen som mulige individuelle risikofaktorer i udviklingen af vold og partnerdrab. I forskningen af partnerdrabsområdet ses psykisk sygdom og misbrug ofte som vigtige parametre at inddrage, når risikofaktorer analyseres. Selvom psykisk sygdom sjældent kan forklare vold eller drab i sig selv, kan det i samspil med andre forhold være en medvirkende del af forklaringen. Et litteraturstudie af Whiting et al. (2020) viser, at psykiske lidelser er forbundet med en forhøjet risiko for at begå vold. Denne forhøjede risiko gælder særligt for personer med lidelser inden for skizofrenispektret, personlighedsforstyrrelser og misbrugsforstyrrelser (Yee et al., 2020, s. 22; Whiting et al., 2020, s. 150). Det er dog vigtigt at nuancere billedet, da langt størstedelen af personer med psykisk sygdom ikke udøver vold eller begår kriminalitet (Poulsen, 2013, s. 291). Rye og Angel (2019) finder, at personer med psykiatriske diagnoser er overrepræsenterede blandt gerningspersoner i danske partnerdrabssager. Dette betyder, at gerningspersonen ofte ses med en psykisk lidelse, men det betyder ikke nødvendigvis, at psykisk sygdom kan forklare, hvorfor partnerdrabet begås. Rye og Angel konkluderer altså ikke, at psykisk sygdom er en isoleret årsagsforklaring, men deres fund er med til at understrege vigtigheden af at fokusere på, at psykisk sygdom forekommer hyppigere hos gerningspersoner i partnerdrabssager end hos resten af befolkningen. Det er derfor vigtigt at undersøge, hvilken rolle psykisk sygdom spiller i partnerdrabssager og samtidig forstå, at psykiske lidelser er én blandt flere faktorer, der kan være med til at øge risikoen for partnerdrab.

6.1.3 Misbrug

Derudover fremhæves misbrug af alkohol og stoffer i flere studier som en væsentlig risikofaktor i forhold til vold og partnerdrab (Spencer & Stith, 2018, s. 530; Matias et al., 2020, s. 471; Abrunhosa et al., 2021, s. 12988). Misbrug kan forværre eksisterende problemer med impuls kontrol, aggression og følelsesregulering, og i konfliktfyldte relationer kan rusmidler være med til at eskalere voldelige situationer. Særligt i kombination med psykisk sygdom eller personlighedsmæssige sårbarheder øges risikoen for voldelig adfærd (Stuart et al., 2009, s. 1304). Individuelle perspektiver på

partnerdrab kan altså også forstås som en form for risikofaktorteori, idet de fokuserer på forhold, der øger sandsynligheden for voldelig adfærd. Personlighedstræk som høj negativ emotionalitet og lav impuls kontrol, psykiske lidelser og misbrug fremhæves alle som faktorer, der kan øge risikoen for, at konflikter i nære relationer eskalerer til drab. Ved at undersøge disse karakteristika blandt gerningspersoner arbejder man derfor med at identificere risikofaktorer for partnerdrab. Psykiske lidelser og misbrug af alkohol og stoffer vurderes til at kunne forstærke de problemer, som den negative adfærd skaber, men anses ikke i sig selv for at være årsagsforklarende faktorer til partnerdrab.

Selvom individuelle faktorer kan have en høj forklaringskraft, har denne tilgang til partnerdrab også en betydelig svaghed. Den giver nemlig ikke svar på, hvorfor det kun er nogle mænd med psykiske lidelser, bestemte personlighedstræk eller misbrug, der begår partnerdrab, mens andre med lignende karakteristika ikke udøver vold. Derfor kan individuelle perspektiver ikke stå alene som den fulde forklaring på partnerdrab, og det er også vigtigt at se på de bredere samfundsstrukturer og kønsuligheden inden for partnerdrab. Af den årsag inddrages i det følgende feministiske og kønnede perspektiver, der belyser, hvordan magt, kontrol og samfundsstrukturer kan være med til at forklare, hvorfor der begås partnerdrab.

6.2 Feministiske perspektiver på partnerdrab

I et systematisk litteraturstudie har Stöckl et al. (2013, s. 862) vist, at mere end hvert syvende drab på verdensplan bliver begået af en nuværende eller tidligere partner. Samtidig konkluderer de, at næsten halvdelen af alle drab på kvinder begås af deres nuværende eller tidligere partner. Liem et al. (2013) konkluderer på lignende vis i deres studie, at partnerdrab er den hyppigst forekommende form for dødelig vold mod voksne kvinder i industrialiserede vestlige lande. Disse fund peger på en tydelig kønsbetinget ulighed i voldsmønstret, og jeg vælger derfor at fremhæve de feministiske perspektiver på vold og partnerdrab. De feministiske perspektiver fokuserer på, hvordan kontroludøvelse og magtforhold mellem kønnene kan forklare partnervold og -drab. Her ses partnerdrab som et resultat af patriarkalske normer og en ulighed mellem kønnene, hvor mænds vold mod kvinder forstås som et forsøg på at bevare kontrol og dominans.

James Messerschmidt (1993) har udviklet teorien om "Crime as Structured Action", hvor han analyserer kriminalitet, som en måde, hvorpå mænd kan forsøge at genskabe eller opretholde deres

maskulinitet, når den opleves som truet. Ifølge Messerschmidt er kriminalitet ikke tilfældig adfærd, men en "struktureret handling", som giver mening i sociale kontekster, hvor bestemte former for maskulinitet anerkendes og belønnes. I denne teori forstås maskulinitet som noget, der hele tiden skal præsteres og bekræftes, og ikke noget som man blot altid besidder. Når mænd oplever, at deres status eller dominans i forholdet er truet, for eksempel ved brud, separation eller kvindens ønske om selvstændighed, kan nogle mænd reagere med vold for at genetablere den tabte magt (Messerschmidt, 2022, s. 331). Partnerdrab bliver i dette perspektiv en ekstrem reaktion på oplevelsen af tab af kontrol og ære. Særligt seksuel jalousi, oplevet afvisning og frygt for social ydmygelse kan udløse voldelige handlinger, fordi disse situationer truer den måde, hvorpå mandens maskulinitet er bygget op i relationen (Messerschmidt, 2022, s. 331). Partnerens forsøg på at afslutte forholdet kan således tolkes som en direkte trussel mod mandens identitet og sociale position, hvilket i visse tilfælde kan eskalere til drab. Messerschmidt understreger desuden, at ikke alle mænd reagerer voldeligt, når deres maskulinitet trues. Reaktionen afhænger af, hvilke sociale ressourcer manden har til rådighed for at "performe" sin maskulinitet. Hvis mænd har succes på arbejdsmarkedet eller socialt, kan de bekræfte deres maskulinitet igennem disse kanaler. Hvis mænd ikke har disse muligheder for at vise deres maskulinitet, som for eksempel ved arbejdsløshed eller lav social status, kan vold blive en alternativ måde at forsøge at genoprette den truede maskulinitet på (Messerschmidt, 2022, s. 332). Messerschmidt peger på, at kriminalitet, herunder partnerdrab, skal forstås som en kønnet social handling. Vold mod kvinder handler altså ikke kun om individuelle afvigelser, men skal også ses i lyset af de samfundsmæssige strukturer, som former vores forståelse af køn. Når nogle mænd bruger vold, kan det ses som et forsøg på at bekræfte en bestemt form for mandighed, der i vestlige samfund ofte forbindes med kontrol, dominans og uafhængighed (Messerschmidt, 2022, s. 331).

Det feministiske og strukturelle perspektiv peger dermed på, at partnerdrab ikke kun er individuelle hændelser, men også et resultat af bredere kulturelle og samfundsmæssige betingelser, hvor maskuline idealer og patriarkalske normer spiller en afgørende rolle. Ved at forstå vold som en del af en kønnet magtstruktur, hvor visse mænd socialiseres til at udøve kontrol over kvinder, bliver det muligt at analysere partnerdrab i et større samfundsmæssigt perspektiv, der rækker ud over det enkelte drab (Reinicke, 2024, s. 283–285). Feministiske perspektiver har altså også en høj forklaringskraft, fordi de synliggør, hvordan strukturelle magtforhold mellem kønnene skaber en ramme,

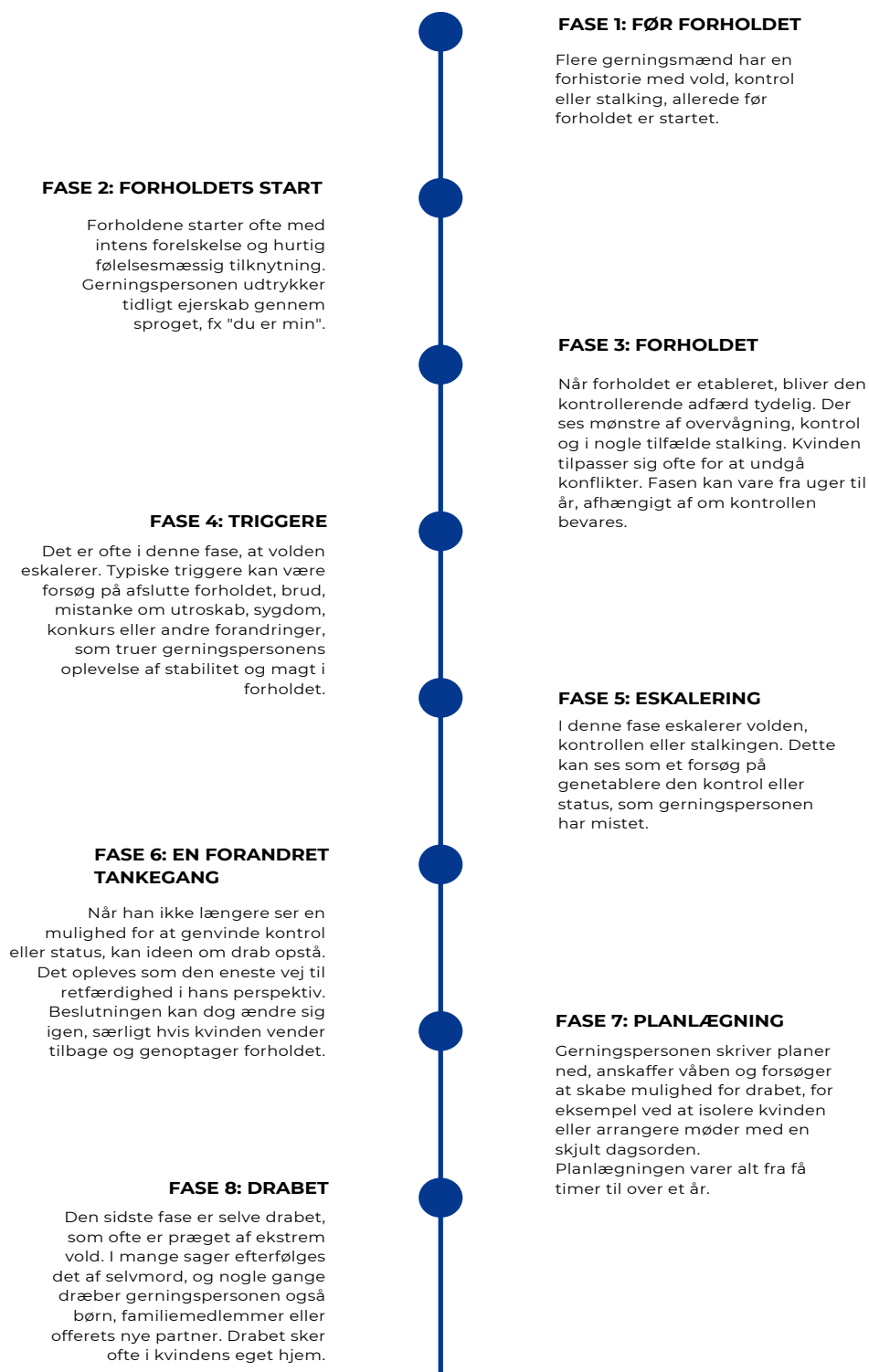
hvor kontrol og vold mod kvinder kan opstå og opretholdes. En svaghed ved de feministiske perspektiver er, at de kan komme til at overse de individuelle forskelle mellem gerningspersoner. Det er kun fåtallet af alle mænd, der lever i patriarkalske strukturer, som udøver vold mod deres partnere, og feministiske forklaringer kan derfor risikere at fremstå for brede eller generaliserende, hvis de ikke kombineres med viden om individuelle faktorer som personlighedstræk, psykisk sygdom eller misbrug.

6.3 Partnerdrab som en eskalerende proces

Monckton Smiths teori om partnerdrab beskriver, hvordan drab ofte udvikler sig gennem de samme otte faser. Teorien viser, at partnerdrab sjældent sker spontant, men nærmere er kulminationen på et adfærdsmønster, der kan identificeres og dermed potentielt forebygges. I bogen *'In Control – Dangerous Relationships and How They End in Murder'* beskriver Monckton Smith sin teori bygget på omfattende forskning, som er baseret på en undersøgelse af 372 partnerdrab begået på kvinder i England. Monckton Smith har sammenlignet alle drabene for at undersøge, om der kan ses en sammenhæng i den måde, sagerne udviklede sig på. Heraf udspringer hendes teori om, at partnerdrab følger de samme otte trin, hvor jalousi, kontrol og dominans er essentielle parametre, der altid er til stede. Monckton Smith anvender i sin teori Starks begreb om tvangsmæssig kontrol (coercive control), som omhandler en vedvarende og systematisk kontroludøvelse over en partner, hvor gerningspersonen gennem psykisk, emotionel, økonomisk eller fysisk manipulation forsøger at begrænse offerets frihed, selvstændighed og handlemuligheder. Det ses gennem et adfærdsmønster, hvor offeret gradvist mister kontrol over eget liv (Stark, 2007, s. 2). De otte trin beskrives i figur 2 og uddybes efterfølgende.

Figur 2: Otte trin op til partnerdrabet baseret på Monckton Smiths teori

DE OTTE TRIN OP TIL PARTNERDRAB

Fase 1: Før forholdet

I mange af sagerne fremgik det, at gerningspersonen allerede før forholdets begyndelse havde en historie med kontrollerende adfærd, vold eller stalking. I flere tilfælde var ofrene bekendt med gerningspersonens fortid, men valgte alligevel at indgå i forholdet, ofte fordi de ikke troede på advarsler fra tidligere partnere (Monckton Smith, 2020, s. 1274).

Fase 2: Forholdets begyndelse

Studiet viste, at begyndelsen af forholdene var præget af en stormende forelskelse og store romantiske gestusser, hvor forholdene udviklede sig meget hurtigt. Der var derudover en tendens til, at gerningspersonen brugte sproget på en måde, der udtrykte ejerskab over for partneren. Det kunne for eksempel være "du er min" og "vi skal være sammen for evigt" (Monckton Smith, 2020, s. 1275). Dette stadie var altså også karakteriseret ved, at gerningspersonen forsøgte at skabe en hurtig følelsesmæssig tilknytning og forpligtelse, som kvinden frivilligt accepterede og indgik i.

Fase 3: Forholdet

Da først forholdene var etablerede, blev den kontrollerende adfærd tydeligere. I alle sager blev der observeret kontrolmønstre, overvågning og i nogle tilfælde stalking. Gerningspersonerne opfattede forpligtelsen til forholdet som en ret til at kontrollere partnerens liv. Det viste sig i dette stadie, at kvinderne endte med at tilpasse sig mandens krav for at undgå konflikter, fordi det var nemmere. Denne fase varede alt fra få uger til flere årtier, afhængigt af om kontrollen kunne opretholdes (Monckton Smith, 2020, s. 1276).

Fase 4: Triggere

Denne fase fokuserer på triggere hos gerningspersonen. En trigger forstås som en begivenhed eller en forandring, der truer gerningspersonens følelse af kontrol over partneren. Det er ofte i denne fase, at volden eskalerer. Typiske triggere kan være forsøg på afslutte forholdet, brud, mistanke om utroskab, sygdom, konkurs eller andre forandringer, som truer gerningspersonens oplevelse af stabilitet og magt i forholdet. Separation eller truslen om separation fremstår som den mest gennemgående trigger. Når en kvinde forsøger at forlade forholdet, opfattes det ikke blot som en

følelsesmæssig afvisning, men som et direkte angreb på mandens status og kontrol (Monckton Smith, 2020, s. 1277).

Fase 5: Eskalering

I denne fase eskalerer volden, kontrollen eller stalkingen. Dette kan ses som et forsøg på genetablere den kontrol eller status, som gerningspersonen har mistet. Dette kom især til udtryk ved at tigge om tilgivelse og udøve stalking, men sås også ved trusler, fysisk vold, overvågning og selvmordstrusler. Længden på dette stadie kunne ikke fastslås, fordi den varierede meget fra sag til sag (Monckton Smith, 2020, s. 1278).

Fase 6: En forandret tankegang

Dette stadie opstår i eskaleringen eller i slutningen af den, når det går op for gerningspersonen, at han ikke kan genoprette den tabte kontrol eller status. Det er her ideen om at begå drab kan opstå hos nogen, fordi der ikke længere er nogen mulighed for at opnå retfærdighed set fra gerningspersonens perspektiv. Sagerne i studiet tydede dog på, at beslutningen om at begå drab godt kunne ændres igen. Det kunne for eksempel ske, hvis offeret besluttede at gå tilbage til gerningspersonen og genoptage forholdet (Monckton Smith, 2020, s. 1279).

Fase 7: Planlægning

Efter drabene blev der ofte fundet beviser på, at det var planlagte hændelser. I nogle tilfælde fandt politiet planerne nedskrevet, i andre sager var der anskaffet våben forud for drabet. Derudover var der ofte tegn på, at gerningspersonen havde forsøgt at skabe muligheder for at drabet kunne finde sted, for eksempel ved at isolere offeret og aftale møder med en anden agenda. Planlægningsfasen varierede i længde fra få timer til over et år (Monckton Smith, 2020, s. 1279).

Fase 8: Drab

Den sidste fase er selve drabet, som ofte er præget af ekstrem vold. Drabet efterfølges i mange sager af selvmord, og der ses samtidig også drab på andre familiemedlemmer og nye partnere. Ofte sker drabet i offerets eget hjem (Monckton Smith, 2020, s. 1280).

Monckton Smiths otte faser udfordrer den gængse forestilling om, at partnerdrab ofte sker som en impulsiv handling i affekt. I stedet er teorien med til at understrege, at partnerdrab ofte er et resultat af en længerevarende proces, hvor kontrol og voldelig adfærd går forud for drabet. Dette er en vigtig pointe, fordi det betyder, at partnerdrab i nogle tilfælde burde kunne forudses og dermed muligvis forebygges. Teorien kommer dog til at virke en smule skematisk, hvor Monckton Smith selv beskriver, at ikke alle gerningspersoner bevæger sig lineært igennem alle otte faser, fordi de har muligheden for at vende tilbage til tidligere faser, eller simpelthen får en ny partner. Teorien er derfor med til at belyse sammenhængene mellem partnerdrabene, hvori de kan ses som en eskalerende proces, og ikke som enkeltstående tilfældige hændelser.

6.4 Opsamling på teoretiske perspektiver

Selvom de individuelle og feministiske perspektiver ikke er specifikt udviklet til at forklare partnerdrab, bidrager de med væsentlig viden om henholdsvis psykologiske og strukturelle faktorer, som kan være med til at forstå fænomenet. De individuelle perspektiver gør det muligt at belyse, hvordan visse psykologiske karaktertræk og psykiske lidelser kan øge tilbøjeligheden til voldelig adfærd i pressede situationer. De feministiske perspektiver retter derimod fokus mod de samfundsmæssige og kulturelle strukturer, der skaber og opretholder ulighed mellem kønnene, og som kan være med til at legitimere eller normalisere mænds vold mod kvinder. Monckton Smiths teori adskiller sig ved at være specifikt udviklet til at forklare partnerdrab og giver derfor et mere praksisnært blik på, hvordan drabet kan opstå. Teorien bidrager ved at sætte fokus på det forløb, der ofte går forud for partnerdrab, og den viser, hvordan kontrol, tab af status og eskalation over tid kan føre til drab. På den måde kan teorien bruges som et redskab til at forstå, hvordan flere faktorer spiller sammen i tiden op til drabet, og dermed også til at identificere faresignaler tidligere.

7. Analysens resultater

Dette kapitel vil primært præsentere analysens resultater deskriptivt. Den efterfølgende diskussion og perspektivering af de analytiske pointer vil blive behandlet i næste kapitel, hvor anden litteratur og teori også vil blive inddraget. Analysen har til formål at undersøge forløbene op til partnerdrabene og identificere mønstre på tværs af sagerne. Dette skal bidrage til en mere nuanceret forståelse af, hvordan og hvorfor disse drab begås. Analysen er struktureret i fire dele. Først præsenteres gerningsmændenes karakteristika, hvor alder, beskæftigelse, personlighedstræk, psykiske lidelser, misbrug, etnicitet, kriminalitetshistorik og selvmordstanker belyses. Dernæst introduceres parforholdenes karakteristika med fokus på varighed, udvikling, tilstedeværelsen af fysisk og psykisk vold samt det generelle konfliktniveau i forholdene. Tredje del af analysen omhandler de konflikter, der forekommer forud for drabene. Her er identificeret fem gennemgående konflikttyper: brud, utroskab, børn, bodeling og alkoholmisbrug. Afslutningsvis præsenteres en typologisering af drabene, som på baggrund af gerningsmændenes motiver og hændelsesforløbene inddeler sagerne i fem forskellige typer. Tilsammen giver analysens fire dele et nuanceret billede af de hændelsesforløb og mønstre, der går forud for partnerdrabene i dette datasæt.

En præsentation af de 23 sager kan findes i bilag 24. Her kan læseren med fordel orientere sig for at danne et overblik over de enkelte sagers forløb og indhold.

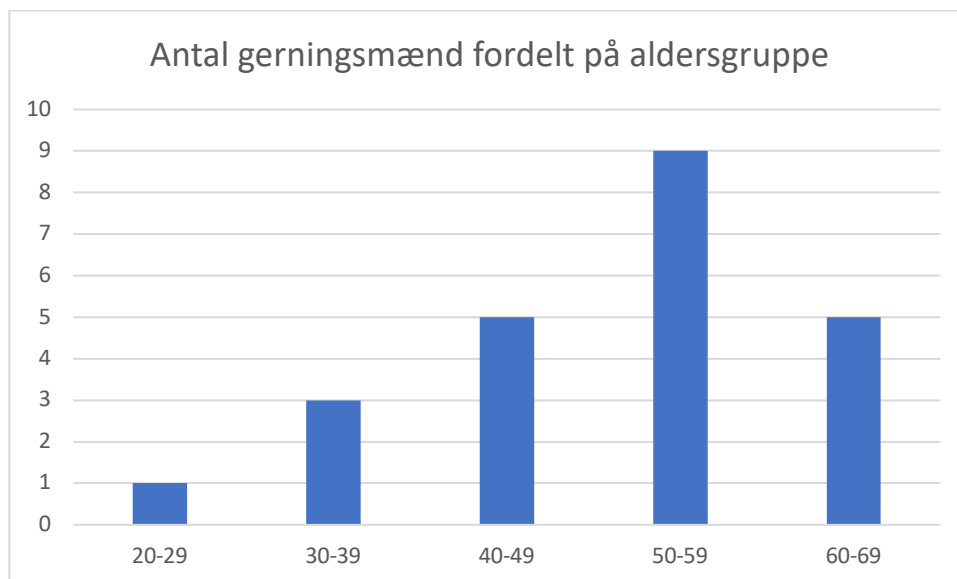
7.1 Gerningsmændenes karakteristika

Dette afsnit præsenterer de identificerede karakteristika ved gerningsmændene i de 23 partnerdrabssager, som indgår i specialet. Formålet er at skabe et samlet overblik over de sociodemografiske og psykologiske forhold, der kendetegner denne gruppe. Analysen fokuserer på alder, beskæftigelse, etnicitet, personlighedstræk, psykisk sygdom, misbrug, kriminalitetshistorik samt selvmordstanker og selvmordsforsøg. Ved at identificere gennemgående træk og variationer i gerningsmændenes profiler er det muligt at afdække mønstre, der kan bidrage til en bedre forståelse af de bagvedliggende forhold og risikofaktorer for partnerdrab.

7.1.1 Alder

Aldersfordelingen hos gerningsmændene spreder sig fra 20'erne til 60'erne, som det ses i figur 3.

Figur 3: Søjlediagram over gerningsmændenes aldersfordeling

Størstedelen af gerningsmændene i datasættet befinder sig i aldersgruppen 50–59 år, som udgør ni ud af de 23 sager. Der er kun fire gerningsmænd under 40 år, hvilket vidner om, at partnerdrab i langt de fleste tilfælde begås af midaldrende mænd. Denne fordeling stemmer overens med den internationale litteratur, hvor flere studier viser, at gerningspersoner til partnerdrab oftest er i 40'erne eller 50'erne (Carlsson et al., 2021; Caman et al., 2017; Matias et al., 2020). Dette ligger markant højere, end når man ser på alle typer af drabsmænd. Her ligger gennemsnitsalderen på 36,2 år (Thomsen et al., 2019, s. 278).

7.1.2 Beskæftigelsessituation

I 11 tilfælde ud af de 23 sager var gerningsmanden i beskæftigelse på gerningstidspunktet. De resterende fordelte sig på otte arbejdsløse, to førtidspensionerede, én pensioneret og én, hvor beskæftigelsessituationen ikke kunne identificeres. Det betyder, at cirka halvdelen af gerningsmændene i denne undersøgelse ikke var tilknyttet arbejdsmarkedet, hvilket er en markant højere andel end i den generelle mandlige befolkning. Til sammenligning lå ledigheden blandt mænd i Danmark i januar 2025 på 2,8 procent (Danmarks Statistik, 2025). Dog ses, at halvdelen af gerningsmændene var i arbejde på drabstidspunktet, hvilket også indikerer, at beskæftigelse ikke nødvendigvis fungerer som en beskyttende faktor mod at begå partnerdrab.

7.1.3 Ethnicitet

Størstedelen af gerningsmændene i dette datasæt er af etnisk dansk oprindelse. I alt 15 af de 23 gerningsmænd er identificeret som danske, mens de resterende otte har en anden etnisk baggrund og repræsenterer seks forskellige nationaliteter eller etniciteter. I Danmark er der pr. 1. januar 2025 16,3 procent af hele befolkningen, der er af anden etnisk oprindelse end dansk (Udlændinge- og integrationsministeriet, 2025). I denne stikprøve er der altså en større andel af ikke etnisk danske, end hvad den generelle befolkning i Danmark afspejler. Af hensyn til anonymiteten, særligt i de tilfælde hvor en specifik etnicitet kun optræder én gang, er de præcise oprindelser ikke nævnt i analysen, da sagerne i så fald ville kunne identificeres.

7.1.4 Personlighedstræk

På baggrund af mentalerklæringerne har det været muligt at identificere beskrivelser af gerningsmændenes personlighedstræk i ni af sagerne. I de resterende 14 sager fremgik der ingen oplysninger om personlighedstræk i de tilgængelige mentalerklæringer. Ansvarsfralæggelse og manglende selvindsigt er nogle af de karaktertræk, som nævnes oftest. De bliver nævnt i fire mentalerklæringer og beskrives for eksempel således i sag 16: "Personlighedsmæssigt findes observanden præget af udadvendthed med fokus på egen dagsorden og egne behov. Han findes med en høj vurdering af eget selvværd og en tilbøjelighed til ansvarsfralæggelse og afvisning af egen skyld" (Bilag 16, s. 39).

Manglende empati er også et karaktertræk, der går igen i flere mentalerklæringer. I sag 11 beskrives gerningsmanden således: "Han findes dog at have en forstyrret personlighed med særligt narcissistiske træk, hvilket blandt andet ses ved selvovervurdering, en tendens til at udnytte andre samt kompromitteret evne til indlevelse i andres følelser, tanker og forhold" (Bilag 11, s. 23).

Et andet gennemgående personlighedstræk er lav impuls kontrol og emotionel ustabilitet. Det ses hos gerningsmændene i sag 4, 7, 11, 14 og 22. "Han vurderes personlighedsmæssigt forstyrret, følelsesmæssigt umoden, ansvarsfralæggende, med begrænset selvindsigt og evne til at indleve sig i andres tanker og følelser. Tænkningen er rigid, han har vanskeligt ved følelsesregulering og tilbøjelighed til affektudbrud" (Bilag 22, s. 9). Sag 22 er et godt eksempel på en gerningsmand, som både beskrives som følelsesmæssigt ustabil og med tendens til affektudbrud i pressede situationer.

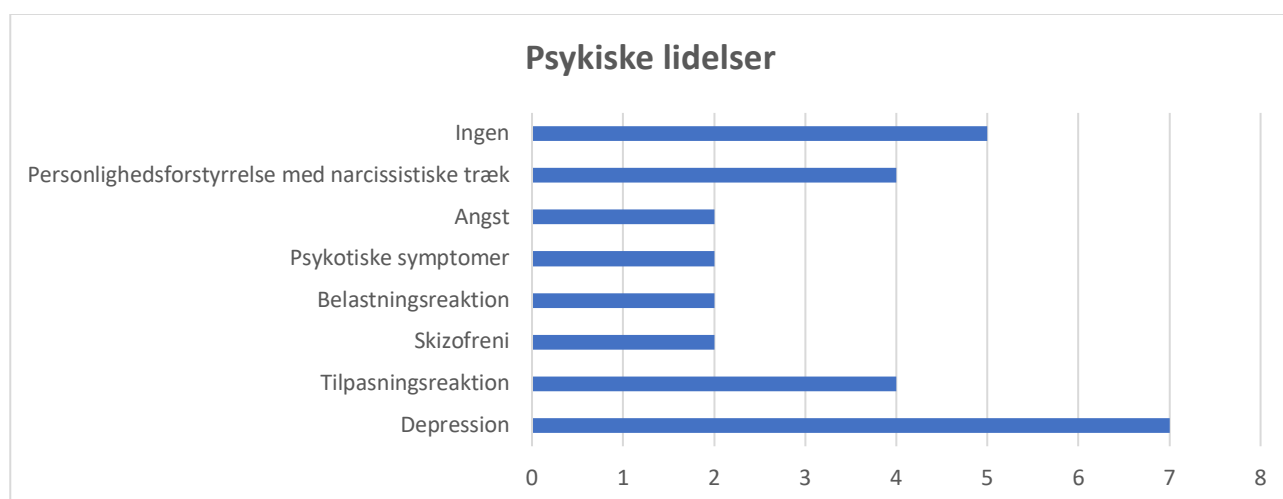
I to sager nævnes det, at gerningsmændene har det vanskeligt i sociale sammenhænge og har svært ved at etablere eller fastholde relationer. Gerningsmanden i sag 1 beskrives som "socialt

tilbageholdende, usikker og utilpas i sociale sammenhænge” (Bilag 1, s. 19). Selvom det ikke er muligt at få adgang til alle beskrivelser af gerningsmændenes personlighedstræk, så tegner der sig samlet set et billede af en gruppe gerningsmænd, som har vanskeligt ved at kontrollere deres vrede, fralægger sig ansvaret for deres handlinger, samt mangler empati og selvindsigt.

7.1.5 Psykiske lidelser

Et stort flertal af gerningsmændene i dette datasæt havde en psykisk lidelse. I alt 18 ud af 23 gerningsmænd blev i mentalerklæringen diagnosticeret med én eller flere former for psykisk lidelse. Dette understreger, at psykisk sårbarhed er et tilbagevendende karakteristikum hos gerningsmændene i danske partnerdrab.

Figur 4: Søjlediagram over fordelingen af psykiske lidelser hos gerningsmændene

Som det ses i figur 4, er den hyppigst forekommende diagnose depression, hvilket blev registreret hos syv gerningsmænd. Depression er en affektiv sindslidelse, hvor personens stemningsleje er præget af vedvarende nedtrykthed. Lidelsen kan forekomme som enkelte eller tilbagevendende episoder og er en af de mest udbredte former for stemningsforstyrrelser (Psykiatrifonden, 2021, s. 5). Derudover ses der i stikprøven fire tilfælde af tilpasningsreaktioner, to tilfælde af belastningsreaktioner og to tilfælde af angst. Angst er en almindelig psykologisk reaktion på fare, men betegnes som en psykisk lidelse, når angsten er ude af proportioner, vedvarende og så belastende, at den forstyrrer hverdagslivet. Belastnings- og tilpasningsreaktioner opstår som følge af svære

belastninger eller livsændringer og omfatter diagnoser som akut stressreaktion og posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD) (Psykiatrifonden, 2021, s. 6).

I den sværere ende af de psykiatriske lidelser var der fire tilfælde af personlighedsforstyrrelser med narcissistiske træk, to tilfælde af skizofreni og to tilfælde af psykotiske symptomer. Personlighedsforstyrrelser karakteriseres ved udtalte forstyrrelser af personlighedsstrukturen. Forstyrrelserne påvirker centrale dele af personligheden såsom holdninger, følelsesliv, impuls kontrol og evnen til at danne og indgå i relationer. Forstyrrelserne kan medføre en unuanceret og uhensigtsmæssig adfærd, som skaber problemer for både personen selv og omgivelserne (Psykiatrifonden, 2021, s. 6). Kendetegnende for skizofreni- og psykosesygdomme er, at tanker, følelser og sanser påvirkes, hvilket for eksempel kan komme til udtryk som vrangforestillinger, hallucinationer og apati. En psykose er en episodisk tilstand med vrangforestillinger og hallucinationer. Afhængigt af den enkelte persons sårbarheder vil alle i princippet kunne udvikle psykose, hvis hjernen bliver overbelastet. For eksempel kan svær søvnmangel, stress eller feber fremkalde psykotiske symptomer (Psykiatrifonden, 2021, s. 5).

Det skal nævnes, at nogle af gerningsmændene havde en kombination af flere psykiske lidelser. Kun fem gerningsmænd havde ifølge mentalerklæringerne ingen kendt psykisk lidelse. Otte ud af de 18 gerningsmænd med psykiske lidelser havde forinden drabet haft kontakt til enten egen læge eller hospitalspsykiatrien med henblik på at få hjælp til eller behandling for deres psykiske lidelser. Her ligger altså et forebyggelsespotentiale i forhold til at identificere risiko for eskalering af deres psykiske tilstand. I Danmark anslås det, at 15 procent af den mandlige befolkning lider af dårligt mentalt helbred (Sundhedsstyrelsen, 2022).

7.1.6 Alkoholmisbrug

Alkoholmisbrug var en fremtrædende faktor i næsten halvdelen af de undersøgte sager, idet det blev identificeret i ti ud af 23 tilfælde. I alle disse sager var gerningsmanden også påvirket af alkohol på drabstidspunktet, hvilket tyder på en stærk sammenhæng mellem alkoholmisbrug og voldshandlingen. I alt var gerningsmanden påvirket af alkohol på drabstidspunktet i 11 af sagerne, i et af disse tilfælde var han både påvirket af alkohol og beroligende medicin, og derudover sås ét tilfælde, hvor gerningsmanden alene var påvirket af beroligende medicin. Ifølge Thomsen og Leth (2023) er 39,9 procent af alle gerningsmænd til partnerdrab påvirket af alkohol på drabstidspunktet.

7.1.7 Selvmordstanker og selvmordsforsøg

I ni ud af de 23 sager blev der identificeret selvmordstanker eller selvmordsforsøg hos gerningsmanden. Disse tanker blev i flere tilfælde fremsat eksplicit over for både ofre og pårørende, og i enkelte sager fremgik det, at gerningsmanden tidligere havde været i kontakt med psykiatrien på grund af selvmordsforsøg. Derudover viser data, at flere gerningsmænd forsøgte at tage deres eget liv umiddelbart efter drabet. Det ses ved, at de forsøger at begå selvmord på gerningsstedet eller efterlader afskedsbreve med henblik på at afslutte deres liv efter drabet.

Ifølge Thomsen og Leth (2023) begår 26,5 procent af gerningsmændene i partnerdrabssager selvmord umiddelbart efter drabet, og yderligere 8,4 procent forsøger. Dette er markant højere end blandt drabsmænd generelt, hvor tallene er henholdsvis 9,8 og 3,6 procent (Thomsen et al., 2019, s. 278).

7.1.8 Tidligere kriminalitet

16 ud af de 23 gerningsmænd i datasættet har ikke tidligere været straffet og var således ikke kendt i retssystemet. Det betyder, at langt størstedelen af gerningspersonerne ikke havde en dokumenteret kriminalitetshistorik forud for drabet. De syv tidligere straffede gerningsmænd havde en eller flere tidligere domme bag sig. Den tidligere kriminalitet spænder over en bred vifte af lovovertrædelser. Blandt de syv tidligere straffede ses der domme for grov vold og vold mod en partner. Derudover ses domme for trusler og for brud på polititilhold. Andre domme vedrører kriminalitet som tyveri, færdselsovertrædelser og besiddelse af euforiserende stoffer samt ulovlig våbenbesiddelse. I ét tilfælde omfatter den tidligere kriminalitet et drab på en tidligere samlever. Samlet set viser det, at gerningsmændenes kriminalitetshistorik varierer betydeligt i forhold til typen og alvoren af den tidligere begået kriminalitet.

7.1.9 Opsummering

Analysen af gerningsmændenes karakteristika viser, at partnerdrab i dette datasæt primært begås af midaldrende mænd, hvor størstedelen er i aldersgruppen 50–59 år. Omkring halvdelen af gerningsmændene var ikke tilknyttet arbejdsmarkedet på gerningstidspunktet, og en stor del havde en psykisk lidelse. Alkoholmisbrug var en gennemgående faktor i mange af sagerne og forekom også i

kombination med alkoholpåvirkning under drabet. Selvmordstanker og selvmordsforsøg ses også hyppigt hos gerningsmændene, både før og efter drabene. Endelig var størstedelen af gerningsmændene ikke tidligere dømt for kriminalitet, men blandt de syv, der var straffet, sås alvorlig kriminalitet som vold, trusler og i ét tilfælde tidligere partnerdrab. Samlet tegner der sig et billede af en gerningsmandsprofil, hvor psykisk sårbarhed og sociale belastninger ofte er til stede, og en gruppe af gerningsmænd som har vanskeligt ved at kontrollere deres vrede, fralægger sig ansvaret for deres handlinger, samt mangler empati og selvindsigt.

7.2 Hvad karakteriserer parforholdene?

Dette afsnit har til formål at afdække, hvad der kendetegner de forhold og relationer, som indgår i datasættet. Analysen fokuserer på flere aspekter af parforholdenes karakter, herunder deres varighed, tilstedeværelsen af fysisk og psykisk vold, konfliktniveauet mellem partnerne samt hvilke konflikttyper, der hyppigst forekommer. Et væsentligt spørgsmål er, om forholdene overordnet set har været præget af høj konflikt, ustabilitet og vold, eller om nogle har fremstået mere harmoniske eller almindelige udadtil. Ved at analysere forholdenes karakter er det muligt at vurdere, i hvor høj grad partnerdrabene kan ses som kulminationen på et langvarigt og synligt voldsmønster, eller om nogle drab forekommer uden forudgående advarselstegn. Dermed kan analysen også være med til at udfordre eller nuancere eventuelle antagelser om, at partnerdrab kun forekommer i sociale miljøer præget af åbenlys dysfunktion eller belastning.

7.2.1 Forholdenes varighed og udvikling

Varigheden på forholdene varierer i datasættet og spænder fra under et år til over 30 års varighed. Langt størstedelen af forholdene har dog været over fem år, og flere af dem har strakt sig mellem 15 til 30 år eller længere. I alt 14 ud af 23 forhold har haft en varighed på ti år eller mere, hvilket vidner om, at mange af drabene fandt sted i relationer med lang historik. Fem forhold har haft en varighed på mellem fem til syv år, og tre forhold har haft en kortere varighed på to år eller mindre. Varigheden på to forhold kunne ikke identificeres. Forholdenes gennemsnitsvarighed var 12,05 år.

I 11 sager var parret stadig sammen, da drabet blev begået. I syv sager var gerningsmanden og offeret gået fra hinanden, og i fem sager var parret midt i et brud. Denne fordeling viser, at

drabene ikke udelukkende sker i forhold, der er ved at opløses, men at de i lige så høj grad sker, mens parret fortsat er sammen.

7.2.2 Forekomst af fysisk vold

I ni ud af de 23 analyserede sager fremgår det, at gerningsmanden tidligere har udøvet fysisk vold mod den forurettede. Voldens karakter varierer, men flere sager dokumenterer alvorlige og gentagne voldsepisoder. Det er vigtigt at understrege, at de ni sager, hvor fysisk vold er identificeret, alene dækker de tilfælde, hvor volden fremgår eksplicit af vidneudsagnene i dombøgerne. Det kan derfor ikke udelukkes, at fysisk vold også har fundet sted i andre sager, men det ikke har været muligt at dokumentere dette på baggrund af det tilgængelige materiale. Dermed bør antallet af voldelige forhold i dette datasæt betragtes som et minimumstal.

I sag 2 beskrives volden som direkte livstruende, hvor gerningsmanden "tog halsgreb på hende, så det sortnede for hendes øjne, og så hun ikke kunne trække vejret" (Bilag 2, s. 15), og havde skubbet forurettede ned ad en trappe, så hun slog nakken (Bilag 2, s. 10). Lignende episoder optræder i sag 5, hvor der også er tale om systematisk og vedvarende fysisk vold, og i sag 8 er der foruden fysisk vold mod forurettede også fysisk vold mod et barn. Sag 10 indeholder en detaljeret beskrivelse fra vidner, der har observeret lussinger, rusken og fysisk afstraffelse i forbindelse med alkoholpåvirkning. En søn beskriver i retten, at det var "normalt, at hun [moderen] fik dask", og at han flere gange har hørt sin mor råbe "stop" og "lad være" (Bilag 10, s. 13), hvilket indikerer et mønster af gentagne voldsepisoder. I sag 11 blev gerningsmanden beskrevet som hidsig og fysisk voldelig over for forurettede, mens børnene var til stede. Derudover havde han også taget kvæler-tag på forurettede (Bilag 11, s. 14-15). I sag 16 fremgår det, at gerningsmanden havde tæsket forurettede (Bilag 16, s. 26), men det kan ikke identificeres, hvorvidt det var en enkelt episode eller tilbagevendende vold. I sag 17 identificeres der vold i form af skub (Bilag 17, s. 7), og i sag 23 forekom der slag gentagne gange (Bilag 23, s. 17). En enkelt sag, sag 14, bygger primært på en mistanke om vold i hjemmet (Bilag 14, s. 19), hvilket understreger, at ikke alle voldstilfælde nødvendigvis bliver dokumenteret i retsdokumenterne.

Ovenstående informationer viser, at fysisk vold var til stede i en væsentlig andel af sagerne, og at volden i flere tilfælde var alvorlig og vedvarende.

7.2.3 Forekomst af psykisk vold

Psykisk vold blev identificeret i 13 ud af de 23 undersøgte sager. Det er igen vigtigt at understrege, at psykisk vold også kan have fundet sted i andre sager, men at det ikke har været muligt at dokumentere på baggrund af informationsniveauet i dombøgerne. Det reelle omfang af psykisk vold kan derfor være større, end det fremgår her i analysen. Overvågning og kontrol er en af de hyppigst forekommende psykiske voldsformer. Herudover ses der flere eksempler på trusler, nedgørende sprog, intimidering, dominerende og manipulerende adfærd.

Et væsentligt mønster i sagerne er gerningspersonernes behov for kontrol over partneren. Dette ses blandt andet i sag 5, 13, 14, 15, 16, 19 og 23, hvor kvinderne blev enten overvåget, spærret inde eller direkte forhindret i at have kontakt med omverdenen. I sag 13 skriver forurettede i en sms: "Jeg ved, at tiltalte tracker min bil, og jeg gider ikke mere kontrol" (Bilag 13, s. 7). I sag 19 beder gerningsmanden sin partner om at dokumentere alt i en kalender: "Tiltalte var kommet ned i genbrugsbutikken med en kalender og havde bedt hende om at skrive alt op, hvad hun skulle fremover" (Bilag 19, s. 24). I sag 14 beskrives det, at gerningsmanden ønskede fuldstændig kontrol over partnerens adfærd: "Fra vidner fremgår, at observanden ønskede, at afdøde skulle være i sin lejlighed hele tiden" (Bilag 14, s. 19). I sag 15 fremgår det, at forurettede blev kontrolleret og overvåget og låst inde på et værelse op til flere gange (Bilag 15, s. 58), mens sag 23 beskriver, at kvinden blev spærret inde og forhindret i at se sin familie (Bilag 23, s. 17). I sag 16 ses stalking og kontrollerende adfærd:

Forurettede havde en fornemmelse af, at tiltalte holdt øje med hende digitalt eller via en GPS [...] Tiltalte kunne vide, hvor mange gange hun havde været i Netto i løbet af en uge. Tiltalte sagde det til Forurettede, så hun fik fornemmelse af, at han holdt øje med hende. (Bilag 16, s. 31)

Derudover havde gerningsmanden truet en af hendes kærester med vold: "Tiltalte var meget aggressiv mod Forurettedes kærester. Tiltalte havde på et tidspunkt skrevet til en af Forurettedes kærester, Person 6, at han ville kappe begge hans ben af og smide ham i fjorden" (Bilag 16, s. 31). I sag 5 fremgår det, at der var tale om en alvorlig grad af kontrol og overvågning, herunder trusler, inde-spærring og tvangssex (Bilag 5, s. 39).

Trusler og intimidering udgør en anden gennemgående voldsform. I sag 1 beskrives en kombination af trusler og chikane samt en intimiderende adfærd, hvor tiltalte overvågede forurettede og blandt andet smækkede med dørene for at skabe frygt (Bilag 1, s. 9). I sag 8 anvendes vold og trusler som et middel til at afpresse forurettede og deres datter:

Han udøvede vold over for hende i de første to dage, og hun fortalte på den tredje dag, at [udeladt] havde voldtaget hende. Han udøvede volden, for at hun skulle fortælle, hvad der var sket. Han brugte volden til at få hende til at komme frem med sandheden. Han har slået hende flere gange med flad hånd men ikke med knyttet hånd, og han truede hende også. (Bilag 8, s. 8)

Flere sager dokumenterer desuden en systematisk nedbrydning af kvindernes selvværd. I sag 9 blev forurettede holdt vågen om natten og nedgjort verbalt: Tiltalte holdt hende vågen om natten [...] indtil hun begyndte at græde. Forurettede blev psykisk kørt totalt ned af tiltalte" (Bilag 9, s. 8). I sag 10 ses også nedgørende sprog og kontrollerende adfærd, hvor gerningsmanden forsøger at isolere forurettede og få hende til at blive hos ham:

Han havde slettet alle [forurettet]s numre på telefonen, så hun ikke kunne kontakte nogen, og taget hendes Dankort, så hun ikke havde nogen penge. Han havde også truet med at tage hendes elscooter og gøre livet hedt for hende, hvis hun flyttede. (Bilag 10, s. 24)

Den psykiske vold fremstod ofte som en del af et længerevarende mønster af kontrol, som udviklede sig gradvist. I flere tilfælde, såsom sag 2 og 11, var der tale om manipulerende adfærd, hvor gerningspersonen skabte en følelsesmæssig afhængighed og vekslede mellem at afvise og søge omsorg: "Han kunne skrive til Forurettede i flere dage i træk og så være tavs [...] og komme med gaver og sige, at han havde det skidt og havde brug for hende" (Bilag 2, s. 15). I sag 11 ses, hvordan gerningsmanden reagerede med vrede over at miste kontrollen, da kvinden fik sin egen økonomi: "Da hun fik opholdstilladelse i Danmark og fik sin egen økonomi, blev tiltalte sur og gav udtryk for, at han ikke længere havde magt over hende og derfor ikke længere kunne styre hende" (Bilag 11, s. 14).

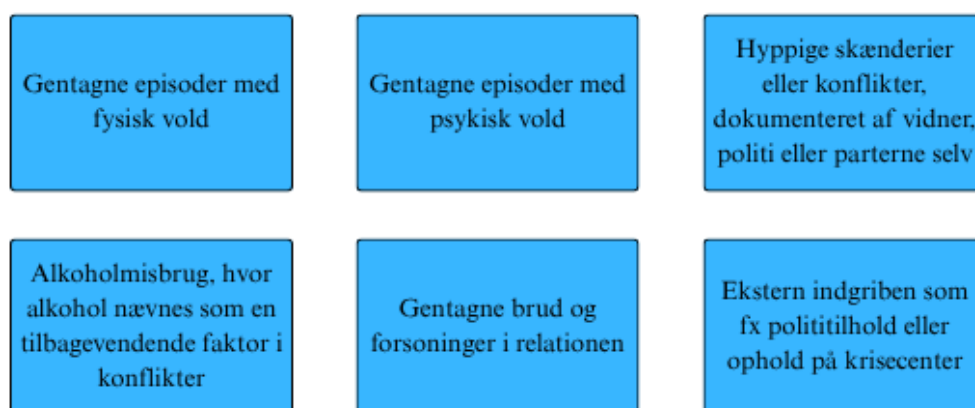
Sammenfattende viser ovenstående analyse, at psykisk vold ofte var en integreret del af relationen mellem forurettede og gerningsmanden i de undersøgte drabssager. Det viste sig som kontrol, overvågning, isolation, trusler og nedgørelse, og den psykiske vold udgjorde et væsentligt aspekt af det samlede mønster, der ledte op til drabene.

7.2.4 Konfliktniveau

I dette afsnit præsenteres analysens fund om konfliktniveauet i de undersøgte parforhold. Konfliktniveauet er vurderet på baggrund af kodningen i NVivo, hvor der er oprettet tematiske koder relateret til blandt andet konflikter, psykisk og fysisk vold, brud og alkoholmisbrug. For at sikre validitet og gøre operationaliseringen af konfliktniveauet reproducerbar, er vurderingerne baseret på en række eksplicit opstillede kriterier.

Et forhold er vurderet til at have et højt konfliktniveau, hvis mindst tre af følgende seks kriterier i figur 5 er opfyldt:

Figur 5: Kriterier til vurdering af konfliktniveau

Et forhold er altså ikke vurderet til at have et højt konfliktniveau, hvis 0–2 af ovenstående kriterier er opfyldt. Det gælder også i tilfælde, hvor konflikter først opstår i forbindelse med brud og ikke har været karakteristisk for forholdet op til bruddet.

Det understreges desuden, at et højt konfliktniveau i sig selv ikke kan forklare partnerdrab, og at det heller ikke må tolkes som nogen form for forklaring eller retfærdiggørelse af drabet.

Analysen af konfliktniveauet i forholdene viser, at et højt konfliktniveau blev identificeret i 12 af de 23 sager. Flere af disse forhold var præget af gentagende fysiske og/eller psykiske

voldsepisoder, jalousi, alkoholmisbrug og kontrol. For eksempel ses i sag 5 en mangeårig historik med vold, kontrol og polititilhold, hvor forurettede forsøgte at forlade forholdet med gerningsmanden og gentagne gange blev observeret med synlige skader på kroppen. I sag 10 ses et længerevarende forhold, hvor både forurettede og gerningsmanden havde et alkoholmisbrug. "Alkoholforbruget var meget slemt de sidste to måneder, inden [forurettet] døde. Han måtte hente to flasker vodka i Aldi hver dag. [Forurettet] og hans far magtede ikke noget. De gad ikke rejse sig" (Bilag 10, s. 12). Volden var tilbagevendende, når parret drak, og endte med at eskalere til et drab, hvilket også afspejles i dommen, hvor gerningsmanden ikke blev dømt efter Straffelovens §237 manddrab, men blot dømt for §246, som omhandler vold med døden til følge. Flere af sagerne, herunder sag 2 og 11, er karakteriseret ved særligt grov vold, som foregår over længere tid og intensiveres frem mod drabet. I tre af disse sager ses også gentagne brud, hvor parret havde et mønster med at gå fra hinanden og finde sammen igen. I ni ud af de 12 forhold med højt konfliktniveau spillede et problematisk alkoholforbrug også en forstærkende rolle i konflikterne. I flere af sagerne beskrives det, hvordan konflikterne opstod i situationer, hvor gerningsmanden eller begge parter var påvirkede af alkohol.

Derudover vurderes det, at syv ud af de 23 forhold ikke er karakteriseret ved et højt konfliktniveau. Det gælder blandt andet sag 19, hvor gerningspersonen først efter bruddet udviste tydeligt kontrollerende og opsøgende adfærd. "Han råbte alt muligt perverst, da han stod udenfor døren. Vidnet tænkte "sikke en klam stodder". Han stod uden for døren til vidnets mors lejlighed i 40-45 minutter. Han bankede på døren og hev i håndtaget" (Bilag 19, s. 16). Her opsøgte gerningsmanden blandt andet forurettede i sit hjem, hvor han nægtede at gå før politiet blev tilkaldt. I sag 18 var der ingen tegn på tidligere konflikter, men gerningspersonen reagerede voldsomt på, at han ifølge ham selv opdagede partnerens utroskab.

Flere af sagerne, herunder sag 9, 13, 21 og 22, var ikke præget af et højt konfliktniveau i forholdets begyndelse, men de viser, hvordan konflikter kan opstå eller forværres i forbindelse med brud og jalousi. I sag 9 steg konfliktniveauet markant, efter at forurettede havde søgt om skilsmisse.

Tiltalte prøvede at få familien til at påvirke Forurettede til at gå tilbage til tiltalte. Forurettede holdt fast i, at hun ville skilles, og så begyndte diskussionerne mellem dem om skilsmissen og om Erstatningspart (Barn). De var uenige om, hvor Erstatningspart (Barn) skulle være. Tiltalte

tog Erstatningspart (Barn) med i bilen og kørte til Spanien uden at have et pas til Erstatningspart (Barn). (Bilag 9, s. 8)

I denne sag blev barnet også brugt som middel i konflikten, hvor gerningsmanden ønskede at få forurettede i tale og genoprette deres forhold.

I fire sager var det ikke muligt at vurdere konfliktniveauet på baggrund af manglende informationer i retsdokumenterne.

Ovenstående eksempler peger på, at et parforhold uden et højt konfliktniveau ikke nødvendigvis udelukker risikoen for drab, særligt ikke i de tilfælde hvor relationen slutter. Derudover er det et væsentlig fund, at fire af de forhold, som karakteriseres som ikke havende et højt konfliktniveau, er præget af psykisk vold. Det er desuden værd at bemærke, at flere af sagerne illustrerer, hvordan konfliktniveauet kan stige gradvist over tid. Særligt i forbindelse med brud, mistanke om utroskab eller skift i magtforhold. Dette peger på, at relationer med et højt konfliktniveau ikke nødvendigvis er statiske, men kan udvikle sig som reaktion på ændringer i relationen. Desuden viser analysen, at konflikterne i nogle tilfælde ikke er gensidige, men fungerer som en del af gerningsmandens strategi for at kontrollere partneren. Det viser, at konfliktniveau og kontroladfærd ofte hænger sammen, og at et højt konfliktniveau i sig selv ikke forklarer drabet, men kan være en indikator på en mere systematisk voldelig dynamik. Endelig understreges det, at drab også kan forekomme i forhold, hvor konfliktniveauet ikke har været højt, idet nogle gerningsmænd reagerer ekstremt på tab eller afvisning, uden at relationen tidligere har været præget af bemærkelsesværdige konflikter.

7.2.5 Opsummering

Analysen af forholdenes karakteristika viser, at partnerdrab både forekommer i langvarige og kortvarige relationer, men at størstedelen af drabene sker i forhold, der har været over ti år. I en væsentlig andel af sagerne fremgår det, at forholdet har været præget af fysisk eller psykisk vold, hvor særligt behovet for kontrol, overvågning og trusler er gennemgående. I nogle tilfælde har volden været kendt af omgivelserne og dokumenteret i form af polititilhold eller ophold på krisecentre, mens den i andre tilfælde først er blevet synlig i forbindelse med drabet. Analysen viser samtidig, at konfliktniveauet varierer mellem sagerne. I halvdelen af relationerne ses et højt konfliktniveau med gentagne brud, vold og alkoholmisbrug, mens andre forhold har fremstået mere stabile, eller hvor

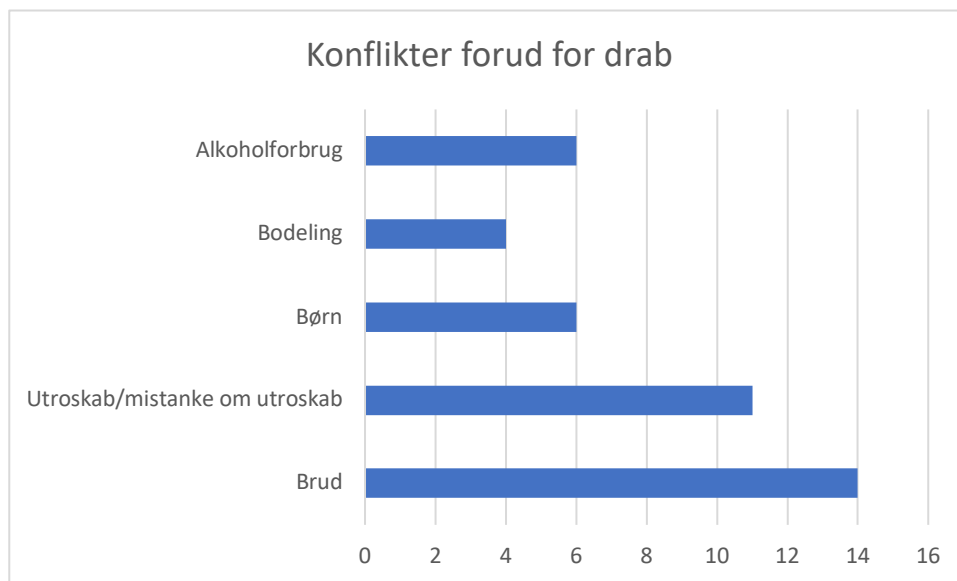
konfliktniveauet først er steget i forbindelse med brud eller afvisning. Samlet set peger afsnittet på, at partnerdrab ikke nødvendigvis sker i et åbenlyst voldeligt forhold, og at risikoen for drab derfor ikke kun er til stede i relationer præget af tydelig dysfunktion. Tværtimod kan drab også forekomme i de forhold, hvor de voldelige mønstre først intensiveres i forbindelse med brud, jalousi eller tab af kontrol.

7.3 Konflikter forud for drabene

Dette afsnit belyser, hvilke typer af konflikter der fandt sted i relationerne forud for drabene. På baggrund af retsdokumenterne er der foretaget en systematisk registrering af de forskellige typer af konflikter, som ofte ses i sagerne. Der er særligt fem typer af konflikter, som går igen på tværs af sagerne. Konflikterne relaterer sig til uenighed om brud, utroskab eller mistanke herom, konflikter om børn, bodeling og alkoholmisbrug. Afsnittet belyser desuden, hvilke konkrete konflikter der var genstand for skænderi eller uenighed mellem parterne på gerningstidspunktet. Disse konflikter skal ses i forlængelse af eventuelle længerevarende problematikker i relationen, men har særligt interesse, fordi de udgjorde den umiddelbare kontekst for drabshandlingen. Formålet med afsnittet er at identificere mønstre og belyse, hvilken betydning konflikterne har haft i relation til drabene.

De fem identificerede typer af konflikter beskrives i det følgende. Uenighed om brud dækker over uenigheder omkring samlivsophævelsen, hvor den ene part ikke accepterer afslutningen på forholdet. Ved konflikter omkring utroskab eller mistanke om utroskab kan det både dreje sig om reel afsløret utroskab, men det er i mange tilfælde også blot baseret på gerningsmandens mistanke om utroskab. Konflikter om børn ses både i relation til konflikter om samværsordninger om fælles børn, men det ses også i relationer med sammenbragte familier, hvor uenighed om opdragelse eller børns adfærd bliver udgangspunktet for en konflikt. Når det omhandler konflikter omkring bodelingen efter bruddet, kan det både have et økonomisk omdrejningspunkt, men det kan også være begivenheden ved bodelingen i sig selv, som udløser en konfliktfyldt situation. Endelig opstår der i nogle forhold konflikter omkring alkoholmisbrug, hvor parterne er uenige omkring alkoholforbruget. I følgende figur 6 ses i søjlediagrammet en fordeling over antallet af de forskellige typer konflikter. Et forhold kan have flere slags konflikter.

Figur 6: Søjlediagram over antallet af forskellige typer konflikter

Konflikt om brud fremstår som den hyppigst forekommende type af konflikt og identificeres i 14 ud af de 23 sager. Disse konflikter dækker over situationer, hvor parret var uenige om samlivsophævelse. I flere tilfælde nægtede gerningsmanden at acceptere bruddet, og det var netop i denne fase, at konfliktniveauet intensiveredes.

Utroskab eller mistanke herom var anledning til konflikter i 11 sager. Det var ikke nødvendigvis reel utroskab, der udløste konflikten, men ofte var det gerningsmanden, som havde en mistanke om utroskab og var voldsomt jaloux. Det forekom blandt andet i sag 8:

Han blev ved med at slå og sparke, da hun havde skjult nogle ting for ham, og hun ville ikke fortælle det, han ville have svar på. Derfor blev han ved med at slå og sparke. Han ville have svar på, hvem hun var sammen med. Hun skulle erkende, at hun var utro og fortælle med hvem. Det forventede han at hun skulle sige. Hun sagde det ikke og derfor blev det ved. Hun nægtede utroskab. (Bilag 8, s. 3)

Motivet bag drabet var her gerningsmandens ønske om, at forurettede skulle indrømme utroskab, hvilket hun nægtede.

Konflikter omkring børn identificeres i seks sager, og de varierer fra uenigheder omkring samværsordninger efter bruddet til konflikter i sammenbragte familier, hvor et barn fra tidligere forhold blev konfliktens omdrejningspunkt. Det ses blandt andet i sag 9, hvor konflikten omkring samvær

intensiveredes op til et møde i Familieretten, og i sag 17 hvor uenighed om opdragelsen af forurettedes barn var omdrejningspunktet for konflikten.

Bodeling skabte konflikt i fire sager, og det skete typisk efter bruddet. Sag 1 og 21 viser, hvordan konflikter ved afhentning af ejendele kan være en eskalerende situation for drabet:

[Tiltalte] kom ud og ville tale med politiet i telefonen. [V4] bad ham om at gå væk. [Tiltalte] gik lidt rundt mellem dem, og han gik helt hen til [V7] med en finger pegende helt op i hovedet ad ham og sagde, "Og vi to, vi ses senere". Vidnet opfattede det meget truende. (Bilag 21, s. 24)

I denne sag havde gerningsmanden på forhånd sat et gevær klar, og han endte med at skyde forurettede foran hele familien.

Alkoholmisbrug optræder som en kilde til konflikt i seks sager, hvor alkoholforbruget gav konkret anledning til skænderier mellem parterne. Det gælder blandt andet i sag 10, hvor begge parter havde alkoholproblemer, og kvinden på et tidspunkt var på afvænningsophold, da hun ønskede at komme ud af misbruget. "Tiltalte var modstander af det [afvænningen, red.], da han var bange for, at [forurettet] skulle finde en ny dernede, og tiltalte var ikke interesseret i at stoppe med at drikke." (Bilag 10, s. 24). Da forurettede kom hjem fra afvænningen, gik der kun kort tid før hun drak igen.

Analysen af sagerne viser, at parrene ofte skændtes om en af disse konkrete konflikter på drabstidspunktet. I flere af sagerne blev der identificeret flere konflikter, som ledte op til gerningstidspunktet. Den konflikttype, som forekom flest gange på drabstidspunktet, tog afsæt i bruddet. Denne type konflikt ledte op til drabet i otte af sagerne. I fire af disse sager ses en kombination af flere konflikter lige op til drabet, som vedrører børn og bodeling. Konflikter vedrørende børn identificeres som igangværende på drabstidspunktet i fem sager. I fem sager var det utroskab, konflikten tog udgangspunkt i op til drabet. I nogle sager opdagede gerningsmanden reel utroskab, mens det i andre sager kun var gerningsmandens mistanke om utroskab, som førte til drabet. I tre sager var konflikter om bodeling en igangværende konflikt på drabstidspunktet. I en sag nævnes en konflikt om alkohol som ledte op til drabet. I fire sager var det psykisk sygdom, som udløste drabene, og i tre sager var det ikke muligt at identificere konflikter op til drabene, fordi dokumentationen og informationsniveauet

i retsdokumenterne ikke er tilstrækkelige. Analysen viser altså, at drabene oftest skete i kontekst af allerede eksisterende konflikter, som eskalerede. I flere tilfælde var det en kombination af flere konflikter, som gik forud for drabene.

7.3.1 Opsummering

Analysen viser, at flere af de samme typer konflikter gik forud for partnerdrabene. De fem identificerede konflikttyper er brud, utroskab eller mistanke om utroskab, konflikter om børn, bodeling og alkoholmisbrug. Disse konflikter optrådte i forskellige kombinationer på tværs af sagerne. Konflikter om brud og utroskab forekom hyppigst, hvilket tyder på, at særligt relationens ophør og oplevelsen af svigt havde stor betydning for den efterfølgende eskalation til drab. Konflikter om børn og bodeling spillede i flere tilfælde også en medvirkende rolle op til drabet. Alkoholmisbrug ses både som en konflikt i sig selv, men også som en faktor, der forstærkede de eksisterende konflikter.

Det fremgår af analysen, at det i 16 ud af de 23 sager var muligt at identificere én eller flere konflikter, som havde været igangværende på tidspunktet for drabet. Konflikter om brud (otte sager), utroskab (fem sager) og børn (fem sager) blev oftest nævnt som de konflikter, der ledte op til drabene. I flere sager optrådte flere konflikter samtidigt, hvilket peger på, at drabene ikke nødvendigvis skyldtes én enkelt konflikt, men snarere en kumuleret effekt af flere igangværende konflikter.

7.4 Typologi

For at skabe et analytisk overblik over variationen i partnerdrabssagerne er der i dette speciale udarbejdet en typologi, som inddeler sagerne i fem overordnede typer baseret på hændelsesforløb, forholdets karakter og gerningsmandens motiv. Typologisering er en velkendt metode i kriminologisk forskning og anvendes ofte til at identificere mønstre i komplekse datasæt og fænomener. Denne tilgang ses blandt andet i Kivistos (2015) gennemgang af mandlige partnerdrabsgerningspersoner og i Dawson og Piscitellis (2021) klynger af drabstyper. Typerne anvendes i dette speciale som et redskab til at fremhæve centrale og karakteristiske træk ved partnerdrab. Typerne beskriver ikke virkeligheden i sin fulde kompleksitet, men laver overordnede kategoriseringer, der gør det muligt at forstå og sammenligne forskellige mønstre og variationer på tværs af sagerne. Formålet er derfor ikke at reducere sagerne til forsimplede forklaringer, men at gøre de mønstre og forskelle synlige, som ellers kan drukne i de mange detaljer som risikofaktorer, motiver, konflikter etc. udgør.

Typologien skal altså bidrage til forståelsen af partnerdrab ved at identificere forskellige typer af hændelsesforløb, bagvedliggende konflikter og motiver. På den måde kan typerne også fungere som et analytisk og praktisk redskab i det forebyggende arbejde.

I forlængelse heraf skifter analyseformen i dette afsnit karakter fra at være deskriptiv og analyserende til at være teoretiserende og generaliserende. Det indebærer, at den induktive analyse danner grundlag for udviklingen af en typologi. Inddelingen af partnerdrabene i typer er foretaget med udgangspunkt i en samlet vurdering af hver enkelt sag, hvor både hændelsesforløbet op til drabet, forholdets karakter og gerningsmandens motiver er blevet inddraget. Typerne er ikke udelukkende baseret på de konkrete konflikter, der opstod lige før drabet, men tager højde for hele konteksten omkring relationen og den udvikling, der har været op til drabet. I denne analyse er sagerne hver især kun tildelt en type, men i praksis rummer de ofte flere elementer, som ville kunne placere dem i andre typer. Dette vil blive diskuteret yderligere i diskussionsafsnittet. De fem typer, der er udviklet, beskrives i det følgende afsnit.

7.4.1 Eksistentiel krise

Denne type dækker sager, hvor drabet sker som følge af en livskrise hos gerningsmanden, som oplever at hele sit livsgrundlag er brudt sammen. Det kan være ved at miste partner, børn, bolig, arbejde eller social status. Det fælles for disse sager er, at gerningsmanden ifølge ham selv oplever en følelse af dyb afmagt, meningsløshed og ydmygelse. I sag 21 fremstod gerningsmandens motiv tydeligt ifølge hans egne udsagn. "[Forurettede] har taget alt fra mig, børn, børnebørn, hus, hund og ikke mindst troen på fremtiden. At [Forurettede] har taget alt fra mig betyder og giver en voksende uro i kroppen som jeg må reagere på" (Bilag 21, s. 74). Han havde mistet sin kone, sine børn, børnebørn, hund, sit hus og sit arbejde og udtrykte vrede over, at han havde mistet alt. Han følte sig svigtet og isoleret og skrev derudover afskedsbreve, da han havde planlagt at begå selvmord. Drabet skete under en konflikt om bodeling, hvor gerningsmanden udtrykte, at forurettede havde taget alt fra ham. I sag 13 kæmpede gerningsmanden med psykisk mistrivsel og depression. Han reagerede voldsomt på, at forurettede ønskede en ændring i samværsordningen med deres barn og oplevede det som om, at alt blev taget fra ham. Fælles for sagerne er altså, at gerningsmændene oplevede, at de mistede vigtige elementer i deres liv, hvilket udløste en eksistentiel krise, hvoraf drabet blev en ekstrem reaktion på dette.

7.4.2 Kontrolldrab

Denne type beskriver drab begået som følge af tab af kontrol. Dette ses typisk i sager, hvor parret separeres eller kvinden ønsker selvstændighed, og i sager hvor gerningsmanden bliver ekstremt jaloux. Gerningsmanden reagerer her voldsomt på at miste magten over relationen og kvinden, og drabet bliver en måde, hvorpå han kan genvinde eller fastholde kontrollen på. I sag 1 er gerningsmanden tydeligt påvirket af og jaloux over, at forurettede har fundet en ny partner kort efter bruddet. Et brud, som gerningsmanden heller ikke var enig i. Han har tidligere forsøgt at fastholde hende i relationen, blandt andet ved at udnytte hendes økonomiske afhængighed og nægte at sælge det fælles hus. Det ses altså i denne sag, hvordan gerningsmanden reagerer med drabsforsøg, fordi han nu ved, at han har mistet kontrollen over relationen, da den nye partner bliver involveret. Jalousi over kvindens formodede utroskab eller en ny partner i hendes liv ses også som motiv for drabene i sag 8, 18, 22, og 23, og de placeres derfor ligeledes under denne type. I sag 16 overvåger gerningspersonen forurettede og forsøger at intimidere og kontrollere hende via beskeder og mails på trods af et tilhold. Han ender med at dræbe hende, da han både er jaloux og samtidig vred over, at deres forholdet er slut. I sag 11, 14, 15 og 19 ses en længerevarende historik med kontrol, hvor gerningsmændene forsøgte at styre deres partners adfærd og begrænse deres frihed. Fælles for disse sager er derudover, at brud og jalousi er hovedmotiv for drabene. I sag 20 og 9 ses det ligeledes, hvordan gerningsmændene reagerer på bruddet og kontroltabet med at begå drab, da det går op for dem, at de ikke vil lykkes med at få forholdet etableret igen. På tværs af sagerne under denne type ses det altså, at gerningsmændene oplever jalousi og kontroltab, hvilket primært udløses af parrets brud, kvindens relation til en ny partner eller fordi de mistænker deres partner for utroskab.

7.4.3 Affektdrab

Disse drab bliver typisk begået på grund af en konflikt, hvor gerningspersonen mister besindelsen og handler i affekt. Det spontane og impulsive element adskiller affektdrab fra planlagte eller systematiske former for vold. Ofte sker det i konfliktfyldte situationer præget af vrede, frustration eller når gerningsmanden føler sig uretfærdigt behandlet. Dette ses i sag 4, 7 og 17, hvor et konkret og eskalerende skænderi i alle tilfælde leder direkte op til henholdsvis de to drab og drabsforsøget i sag 17. I alle tre tilfælde var gerningsmændene desuden påvirkede af alkohol, hvilket kan have

forstærket deres impulsivitet og nedsat deres dømmekraft, og dermed have øget risikoen for voldelig adfærd i situationen.

7.4.4 Sindssygdом

Fire sager i datasættet bliver placeret under typen sindssygdом, da gerningsmændene blev erklærede utilregnelige i gerningsøjeblikket. I de identificerede sager (sag 2, 3, 6 og 12) fremgår det, at gerningsmændene enten var diagnosticeret med alvorlige psykiske lidelser eller udviste symptomer på psykotiske tilstande op til drabet. Det beskrives i flere af sagerne, hvordan gerningsmanden oplevede stærke tvangstanker, svære depressive tilstande eller havde udviklet vrangforestillinger. I et enkelt tilfælde i sag 12 blev drabet begået i forlængelse af selvmordsplaner, hvor han ville skåne sin partner for den skam og skyld, han ville påføre hende ved at begå selvmord. Fælles for disse sager er dog, at den psykiske lidelse fremstår som den primære drivkraft bag handlingen, og at motivet derfor ikke er relateret til parforholdets dynamik eller andre konflikter.

7.4.5 Eskalering af vold

Denne type beskriver drab som kulminationen på et længerevarende forløb præget af fysisk, psykisk eller kontrollerende vold i relationen. I disse sager er volden ikke et enkeltstående tilfælde, men et mønster som har udviklet sig over tid og gradvist intensiveres. Forud for drabene har der i begge sager været dokumenteret gentagne voldsepisoder, og volden har i begge tilfælde været kendt af omgivelserne. I sag 5 er der tale om en mangeårig relation med en dokumenteret historik af både fysisk og psykisk vold, hvor forurettede gentagne gange er blevet set med synlige skader. Hun havde været på krisecenter, fået tilhold mod gerningsmanden og blev beskrevet af vidner som udsat for massivt pres, kontrol og vold. Voldens omfang og karakter var altså velkendt, og drabet ses som kulminationen på et eskalerende voldsmønster. I sag 10 ses et forhold præget af både fysisk og psykisk vold, hvor begge parter havde et alkoholmisbrug. Volden opstod især i forbindelse med indtagelsen af alkohol og blev mere voldsom over tid. Også her beskrives et mønster, hvor konflikten og volden intensiveredes frem mod drabet. Fælles for disse sager er, at drabet ikke blev udløst af en enkeltstående hændelse, men var det mest ekstreme og sidste udtryk i et allerede eksisterende og eskalerende voldsmønster. Begge gerningsmænd blev i disse sager også dømt under §246, som omhandler vold med døden til følge. Det vil altså sige, at det ikke var planlagte drab, og at

gerningsmændene ifølge retten ikke havde forsæt til at dræbe de forurettede. Det peger på vigtigheden af tidlig opsporing og systematisk opfølgning i sager, hvor der forekommer gentagen vold, da disse forhold potentielt kan udvikle sig til dødelig vold.

7.4.6 Opsummering

Afsnittet præsenterer en typologi på baggrund af de 23 partnerdrabssager i fem typer med udgangspunkt i gerningsmandens motiv, forholdets karakteristik og hændelsesforløbet op til drabet. Formålet med typologien er at skabe et overblik og tydeliggøre mønstre i sagerne som kan generaliseres, og som ellers kan være vanskelige at identificere i et stort datamateriale. Typerne skal ikke forstås som udtømmende eller gensidigt udelukkende, men som fremstillinger af dominerende karakteristika på tværs af sagerne. De fem typer er 'eksistentiel krise', hvor gerningsmanden oplever et sammenbrud i livsomstændigheder og identitet. 'Kontrolrab', hvor gerningsmanden reagerer på tab af kontrol over relationen, ofte i forbindelse med jalousi eller brud. 'Affektdrab', hvor drabet sker i en ophedet konflikt uden forudgående planlægning. 'Sindssygdom', hvor drabet begås i forbindelse med alvorlig psykisk lidelse, og 'eskalering af vold', hvor drabet udgør kulminationen på et længerevarende voldsmønster.

Inddelingen af sagerne i de forskellige typer er lavet på baggrund af en samlet vurdering af de enkelte sager. Afsnittet understreger, at typologien kan bidrage til en bedre forståelse af variationen i partnerdrab og kan være relevant i forebyggelsesmæssige sammenhænge.

8. Diskussion af analysens resultater

I dette kapitel vil analysens resultater blive diskuteret og sat i perspektiv ved at sammenholde fundene med andre befolkningsgrupper, anden forskning og tidligere inddraget teori. Formålet er at nuancere forståelsen af de identificerede mønstre og vurdere deres betydning i en bredere kriminologisk kontekst.

8.1 Gerningsmandens karakteristika

Gerningsmandens karakteristika i partnerdrabssager er først relevante at diskutere, når man har et sammenligningsgrundlag at vurdere dem på. Jeg har derfor valgt sammenligne dem med den almindelige mandlige befolkning i Danmark og andre typer af drabsmænd for at se, om

partnerdrabsgerningsmændenes karakteristika adskiller sig væsentligt fra andre grupper. Hvis man ser på gerningsmændenes gennemsnitsalder i denne stikprøve, som er 52,2 år, ligger den markant højere, end når man ser på alle typer af drabsmænd. Her ligger gennemsnitsalderen på 36,2 år (Thomsen et al., 2019, s. 278). Normalt ses det, at kriminel adfærd og udsathed typisk er på sit højeste i ungdomsårene og 20'erne, hvorefter det aftager, når man bliver mere moden, etablerer familie og får fast arbejde (Moffitt, 2018, s. 177). Partnerdrabsgerningsmændene ser dog ud til at følge et andet aldersmønster, hvilket formentlig kan forklares med, at kriminaliteten og udsatheden stiger i takt med, at man etablerer sig i seriøse parforhold og får børn (Carlsson et al., 2021, s. 7).

I forhold til beskæftigelse viser analysen, at cirka halvdelen af gerningsmændene ikke var tilknyttet arbejdsmarkedet ved gerningstidspunktet. Af disse var én pensioneret og to førtidspensioneret, og de resterende otte var arbejdsløse. Til sammenligning lå ledigheden blandt mænd i Danmark i januar 2025 på 2,8 procent (Danmarks Statistik, u.å.), hvilket tyder på, at arbejdsløshed er et karakteristikum ved denne gruppe, der adskiller sig fra resten af den mandlige befolkning i Danmark. Som Reinicke (2024, s. 275) påpeger, kan tab af arbejde hos midaldrende mænd medføre et tab af identitet og status samt fravær af daglig struktur, hvilket potentielt kan øge sårbarheden i relationer. Det er altså et relevant perspektiv at have in mente, hvis man arbejder med forebyggelse af partnerdrab.

Alkoholmisbrug fremstår ikke kun som en underliggende risikofaktor, men også som en medvirkende udløsende faktor i flere af drabene. Dette bekræftes af anden forskning, som peger på, at alkohol kan fungere som fremmede for voldseskalering, fordi det nedsætter hæmninger, øger impulsivitet og forringer evnen til at håndtere konflikter (Spencer & Stith, 2018; Cunha & Gonçalves, 2019). I denne stikprøve er gerningsmændene påvirket af alkohol eller stoffer på drabstidspunktet i 12 ud af 23 sager (52,2%), hvor det ifølge Thomsen og Leth (2023) er gældende i 39,9 procent af tilfældene ud af 376 partnerdrab. Denne forskel kan skyldes størrelsen på min stikprøve, hvor få tilfælde kan ændre procentandelen markant. I flere af sagerne beskrives det, at gerningsmændenes alkoholforbrug intensiveredes op til drabet. Der viser sig et tydeligt billede af, at alkohol er en forstærkende faktor i sagerne, og i opsporingsarbejdet er det et væsentligt punkt at have for øje.

Et markant fund i analysen er, at langt størstedelen af gerningsmændene havde én eller flere psykiske lidelser. Kun fem ud af de 23 gerningsmænd i datasættet havde ingen kendt psykisk lidelse. Dette er en markant højere andel af psykisk sygdom, end hvad man ser i den generelle mandlige

befolkning, hvor det anslås, at 15 procent lider af dårligt mentalt helbred (Sundhedsstyrelsen, 2022, s. 30). Det har ikke været muligt at finde sammenligninger på psykisk sygdom og andre typer drabsmænd, fordi lignende studier kun har undersøgt, hvor mange der er vurderet til at være psykisk syge i gerningsøjeblikket. Her vurderes det, at 24 procent af alle drab bliver begået af en gerningsmand, der er psykisk syg eller mentalt retarderet (Justitsministeriets Forskningskontor, 2024, s. 16).

Det viser altså, at psykisk sårbarhed er et gennemgående træk i mange af partnerdrabssagerne. Denne sårbarhed kommer i flere tilfælde til udtryk gennem selvmordstanker og selvmordsforsøg, både før og efter drabet. Ifølge Thomsen og Leth (2023) begår 26,5 procent af gerningsmændene i partnerdrabssager selvmord umiddelbart efter drabet, og yderligere 8,4 procent forsøger. Dette er markant højere end blandt drabsmænd generelt, hvor tallene er henholdsvis 9,8 og 3,6 procent (Thomsen et al., 2019, s. 278). Den høje forekomst af selvmord i partnerdrabssager understøtter tidligere forskning, der peger på depression og psykisk sårbarhed som væsentlige risikofaktorer for partnerdrab (Cheng & Jaffe, 2019, s. 9292; Spencer & Stith, 2018, s. 536; Caman et al., 2022, s. 8). I datasættet er der flere sager, hvor gerningsmanden tidligere har ytret selvmordstanker, planlagt selvmord eller faktisk har forsøgt at tage sit eget liv. I andre tilfælde er selvmordet forsøgt umiddelbart efter drabet. Særligt i situationer hvor gerningsmænd har givet udtryk for håbløshed, selvmordstanker eller anden form for psykisk sammenbrud, åbner det for mulighed for tidligere opsporing og intervention. En del af gerningsmændene i dette datasæt havde været i kontakt med læge eller psykiatri op til drabet, og det kan give anledning til at undersøge, hvorvidt der i det eksisterende behandlingssystem er tilstrækkelig information om og opmærksomhed på sammenhængen mellem selvmordsadfærd og risiko for vold og drab mod partnere.

Samtidig peger fundene på, at selvmord i denne kontekst ikke udelukkende bør forstås som et udtryk for psykisk lidelse. Ifølge Buteau et al. (1993) kan selvmordet i nogle tilfælde ses som en ekstrem form for kontrol, hvor gerningsmanden forsøger at undslippe skam eller straf, eller som en måde at bevare magten i situationen på. Man kan altså både forstå selvmord som et udtryk for psykisk sammenbrud, men også som et led i et fortsat kontrolmønster. Det stiller krav til, hvordan man i det forebyggende arbejde opsporer og vurderer risici hos mænd i krise efter brud, som kæmper med identitetstab, afmagt og psykisk mistrivsel.

De ovenstående karakteristika fokuserer alle på individuelle perspektiver ved gerningsmanden. I forlængelse af teoriafsnittet, hvor de individuelle forklaringer på partnerdrab blev belyst,

fremstår det tydeligt, at dette perspektiv er relevante at inddrage i forståelsen af partnerdrab. Den samlede gruppe af gerningsmænd i dette datasæt adskiller sig på flere punkter fra både den mandlige befolkning generelt og andre grupper af drabsmænd. Det gælder blandt andet i forhold til alder, psykisk sårbarhed, tilknytning til arbejdsmarkedet og forekomst af alkoholmisbrug og selvmordsadfærd. At så mange gerningsmænd har psykiske lidelser, kombineret med lav beskæftigelse og høj forekomst af selvmord eller selvmordsforsøg, peger på en kompleks problemstilling. Det viser, at partnerdrab ofte begås af mænd, som befinder sig i krise, og at gerningsmandens reaktion på tab og mangel på kontrol har en væsentlig betydning for, om han begår drab.

De identificerede personlighedstræk i datasættet stemmer i høj grad overens med de teoretiske perspektiver beskrevet i teoriafsnittet om personlighed og kriminalitet. Der tegner der sig et billede af en gruppe gerningsmænd, som har vanskeligt ved at kontrollere deres vredesudbrud, er emotionelt ustabile, fralægger sig ansvar, samt har lav empati og mangel på selvindsigt. Alle sammen karakteristika der ifølge både Eysencks og Caspi et al.'s teorier er forbundet med øget risiko for antisocial og voldelig adfærd. Eysencks model fremhæver blandt andet høj psykoticisme og høj neuroticisme som relevante faktorer, hvilket kommer til udtryk hos gerningsmænd, der beskrives som følelsesmæssigt ustabile, tilbøjelige til ansvarsfralæggelse, samt med tendens til aggressivitet og kontrolbehov. Caspi et al. (1994) peger desuden på kombinationen af negativ emotionalitet og lav impuls kontrol som særlige kriminalitetsfremmende, og det ses i beskrivelserne af flere gerningsmænds reaktionsmønstre, især i situationer præget af brud, jalousi eller tab af status og kontrol.

Individuelle perspektiver kan dermed bidrage med at identificere underliggende risikofaktorer, som ellers risikerer at blive overset, hvis fokus udelukkende rettes mod relationelle eller kontekstuelle forhold. Analysen understreger, at arbejdet med opsporing og risikovurdering bør inkludere vurderinger af individets psykiske tilstand og livssituation. Samlet set peger analysen på, at individuelle faktorer udgør en væsentlig del af forklaringen på partnerdrab, og at de derfor bør prioriteres i det forebyggende arbejde.

8.2 Forløbet op til drabet

Analysen af konflikterne forud for drabene viser, at partnerdrabene i mange tilfælde ikke opstår som enkeltstående hændelser, men som en del af et længerevarende og eskalerende mønster. Det har derfor vist sig relevant at undersøge, hvilke konflikter parrene har haft op til drabene, da de kan

være med til at belyse de hændelser der potentielt leder frem mod drab. Selvom vold og kontrol ofte optræder som et vedvarende mønster i relationen, viser analysen også, at mange af drabene sker i kølvandet på konkrete konflikter, herunder brud, mistanke om utroskab eller uenigheder om børn og bodeling. Disse konflikter leder i nogle tilfælde op til drabet. Det er derfor vigtigt at forstå, hvordan en tilsyneladende almindelig konflikt kan udvikle sig til et drab. Som tidligere forskning har påpeget, begynder mange af drabene i det, der i gerningsmandens optik blot er en diskussion, et skænderi eller en uenighed, men som hurtigt eskaleres i intensitet, særligt hvis relationen i forvejen er præget af jalousi, kontrol eller vold. I flere af sagerne i datasættet ses netop denne eskalation, hvor bruddet eller oplevelsen af tab udløser en voldsom reaktion. Konflikterne får i disse tilfælde karakter af vendepunkter, hvor gerningsmandens følelse af kontroltab, ydmygelse eller vrede bliver intensiveret og ender med en drabshandling.

Ved at analysere de konkrete konflikter op til drabene bliver det muligt at identificere mønstre i, hvornår og hvordan risikoen for dødelig vold stiger. Analysen viser, at flere gerningsmænd har reageret på en kombination af faktorer, for eksempel brud og mistanke om utroskab. Det er altså ikke nødvendigvis én konflikt, men en ophobning af flere konflikter, der leder frem til drabet. Derfor viser analysen også, at det er vigtigt at fokusere på konflikternes indhold og omfang, når man skal vurdere risikoen i udsatte forhold. Disse fund stemmer overens med resultaterne fra et svensk studie af Enander et al. (2021), som har undersøgt partnerdrab i et procesperspektiv. Deres fund indikerer, at processen op til drab ofte er præget af en eskalering i vold, misbrug, kontrollerende adfærd og dårligt mentalt helbred. Det er altså vigtige risikofaktorer at have for øje i forebyggelsesarbejdet med partnervold- og drab.

Et væsentligt fund i analysen er variationen i konfliktniveauet på tværs af sagerne. I halvdelen af relationerne identificeres et højt konfliktniveau præget af gentagne voldsepisoder, kontrol, skænderier, brud og alkoholmisbrug. Samtidig viser analysen, at der også forekommer partnerdrab i relationer, hvor konfliktniveauet ikke vurderes til at være højt. I disse sager er der ikke identificeret et mønster af gentagne konflikter i perioden op til drabet. I flere af disse sager ses dog en ændring i dynamikken i forbindelse med brud, jalousi eller afvisning, hvilket i nogle tilfælde medfølger en stigning i konfliktniveauet. Det tyder på, at fraværet af længerevarende konflikter ikke nødvendigvis udelukker risiko for drab, og at konfliktniveauet hurtigt kan ændre sig, hvis der opstår ændringer i relationen. Dette fund har væsentlige implikationer for det forebyggende arbejde. Det viser, at fokus

ikke alene bør være på forhold med kendt eller registreret vold, men også på relationer præget af kontrol, psykisk vold, og hvor der er ændringer i parforholdets status, især i forbindelse med brud. Det er derfor afgørende, at risikovurderinger ikke alene bygger på den synlige vold, men også på ændringer i gerningsmandens adfærd og hans følelsesmæssige reaktioner på tab af kontrol og afvisning.

Endelig bør det nævnes, at vurderingen af konfliktniveau i dette speciale bygger på en kvalitativ kodning og samlet fortolkning af retsdokumenterne. Det indebærer en vis grad af subjektiv vurdering, som skal læses med bevidsthed om, at oplysningerne i retsdokumenterne varierer i detaljeringsgrad. Det er derfor muligt, at konfliktniveauet i nogle tilfælde reelt har været højere end det fremgår af dette materiale, hvilket der skal tages højde for, når man læser resultaterne.

I forlængelse af ovenstående er det vigtigt at udpensle, at et højt konfliktniveau i sig selv ikke kan forklare et partnerdrab. At et parforhold beskrives som turbulent eller konfliktfyldt, kan derudover dække over forskellige forhold. I nogle tilfælde refererer det til gensidigt alkoholmisbrug og mange skænderier, mens det i andre tilfælde dækker over et mønster af dominans, kontrol og vold. I nogle af sagerne fremgår det, at parret har haft flere tidligere brud eller trusler om brud. I retsdokumenterne beskrives de typer af forhold ofte som konfliktfyldte eller ustabile. Tidligere forskning peger desuden på, at retssystemet i nogle tilfælde kan komme til at opfatte gerningsmandens kontrol som en gensidig konflikt (Ptacek, 1999). Dette viser, hvor vigtigt det er, at de personer, der skal vurdere og arbejde med partnervold og -drab, kender til de forudgående mønstre, der ofte ses i relationen. Her er et vigtigt fund i analysen netop forekomsten af fysisk og psykisk vold i relationerne forud for drabene. Fundene stemmer samtidig overens med tidligere forskning, som viser, at tidligere vold er en af de mest veldokumenterede risikofaktorer for partnerdrab (Eriksson et al., 2022, s. 14; Sorrentino et al., 2022, s. 6). I datasættet fremgår det, at volden oftest optræder som et længevarende mønster, og ikke som en enkeltstående hændelse. Dette gælder både fysisk vold og psykisk vold i form af kontrol, trusler, isolation og overvågning. I nogle af sagerne er der tale om en historik med omfattende vold, hvor forurettede gentagne gange er blevet observeret med skader og har haft kontakt til krisecentre eller myndigheder. Det kan derfor diskuteres, om volden i nogle tilfælde virker som en normalisering af grænseoverskridende adfærd. Volden bliver en måde, hvorpå gerningsmanden udøver kontrol over partneren, og i nogle tilfælde eskalerer det, når han oplever at miste kontrollen. Dette understreger vigtigheden af systematisk opfølgning i sager, hvor

der er identificeret vold, også i de tilfælde, hvor volden ikke vurderes som livstruende på tidspunktet for gerningen.

Forebyggelse handler dog ikke kun om, at fagpersoner skal have opdateret viden og redskaber til at identificere risikofaktorer. Det er også afgørende, at den voldsudsatte selv, samt personer i deres nære omgivelser som familie, venner og naboer, har kendskab til faresignaler og ved, hvornår og hvordan de skal reagere. Når det kun er en lille andel af partnervold, der anmeldes, risikerer mange sager at forblive ubemærkede, indtil det er for sent. Derfor må forebyggelse også forstås som et fælles ansvar, hvor vi som samfund skal blive bedre til at genkende og reagere på tegn på vold og kontrol.

Kontrollerende adfærd i alle sine udformninger er altså en gennemgående faktor i de fleste partnerdrabssager. Det kommer til udtryk gennem trusler, jalousi, overvågning, isolation, manipulerende adfærd og stalking etc. I nogle sager er det tydeligt, at gerningsmandens kontrollerende adfærd var til stede i årevis før drabet, mens denne adfærd i andre sager blev intensiveret op til drabet. Dette peger på, at kontrollerende adfærd ofte er en del af en længerevarende strategi fra gerningsmændene. Set i et feministisk perspektiv er det væsentligt at forstå denne kontrol som et udtryk for kønnede magtforhold. Ifølge Stark (2007) og Monckton Smith (2020) er psykisk vold og tvangskontrol ikke kun individuelle afvigelser, men de bør ses som led i en struktur, hvor mænds dominans over kvinder i nære relationer er normaliseret. Denne tilgang fremhæver, at volden ikke nødvendigvis handler om tab af selvkontrol, men om opretholdelse af magt og ejerskab over partneren, også efter forholdets ophør.

8.3 Typologi

Det er relevant at diskutere, hvorvidt typerne burde have set anderledes ud, og om der skulle have været færre eller flere af dem. Typologien er et forsøg på at fremhæve dominerende mønstre, der kan danne grundlag for bedre forståelse og mere målrettet forebyggelse af partnerdrab. Ved at kombinere det store overblik med konkret viden om de enkelte typer af drab, kan man arbejde mere systematisk og effektivt med at forebygge fremtidige partnerdrab.

Derudover rummer de enkelte sager i praksis ofte elementer, som kan placere dem i flere forskellige typer. De er udarbejdet med fokus på gerningsmandens overordnede motiv og en samlet vurdering af hændelsesforløbet frem mod drabet, herunder forholdets karakter og tidligere

konflikter. Det betyder, at en sag reelt kan have karaktertræk, som passer ind i mere end én type, men den er blevet placeret i den type, hvor det dominerende motiv vurderes at høre til. Et eksempel på dette er sag 21, som er placeret i typen eksistentiel krise. I denne sag fremgår det, at gerningsmanden i tiden op til drabet har mistet sit arbejde, sit hjem, sin kone og kontakten til sine børn og børnebørn. Han giver selv udtryk for, at han har mistet alt og ikke længere ser nogen udvej. Disse forhold peger i retning af, at drabet er udløst af en eksistentiel krise. Samtidig viser sagen også tydelige tegn på kontroltab, og gerningsmanden udviser trusler og vrede mod sin familie i tiden op til drabet, hvilket også kunne pege i retning af et kontrolrab. I denne analyse er det dog gerningsmandens egne udsagn og den samlede beskrivelse af hans mentale tilstand og oplevelse af tab, der vejer tungest i vurderingen af motivet. Dette eksempel er med til at illustrere, hvordan de anvendte typer ikke er skarpt adskilte i praksis. Der vil ofte være overlap mellem de forskellige typer af partnerdrab, og flere sager kan indeholde træk, som berettiger til en sekundær placering i en anden type.

For at kunne validere typologien ville det være oplagt at inddrage flere drabssager for at vurdere, om der opstår behov for nye typer, eller om typerne ville være dækkende for alle partnerdrab. Det er derudover relevant at sammenligne typologien i dette studie med andres forskeres typologi. Dawson og Piscitelli (2021) har også udarbejdet en partnerdrabstypologi. De har identificeret tre typer af partnerdrab baseret på en klyngeanalyse af risikofaktorer. Den første klynge, *ikke-deprimerede/ikke-voldelige*, omfattede primært gerningspersoner, der var gift eller samboende med deres partner, og hvor der ikke var tegn på tidligere vold eller psykisk sygdom. Drabene i denne gruppe fremstod ofte som mere uforudsete og uden forudgående tegn. Denne type har lighedspunkter med enkelte af de sager i dette speciale, hvor drabet fremstår som impulsivt og som i dette speciales typologi er placeret under affektdrab. Den anden klynge, *deprimerede/voldelige*, inkluderede gerningspersoner med både en volds- og depressionshistorik. De var ofte stadig i et forhold med offeret og havde en høj forekomst af selvmordsforsøg eller fuldbyrdet selvmord. Denne klynge stemmer i høj grad overens med typologien *eksistentiel krise* i dette speciale, hvor flere gerningsmænd kæmper med psykisk mistrivsel, tab og selvmordstanker op til drabet. Samtidig ses overlap med sinds sygdom-typen i de tilfælde, hvor psykiske diagnoser er centrale. Den tredje klynge, *ikke-deprimerede/voldelige*, var kendetegnet ved gerningspersoner med en historik af vold, men uden tegn på depression. De fleste var separeret fra offeret og mindre tilbøjelige til selvmord. Deres handlinger fremstår ofte som planlagte og målrettede. Det minder om de sager i dette speciale, der er

kategoriseret som kontroldrab, hvor gerningsmanden reagerer voldsomt på brud, tab af kontrol og oplevet afvisning. Her er det netop fraværet af psykisk sygdom og tilstedeværelsen af vedvarende vold og kontrol, der kendetegner dynamikken (Dawson & Piscitelli, 2021).

Dawson og Piscitellis typologi underbygger dermed pointen i dette speciale om, at partnerdrab ikke bør forstås som én samlet kategori, men som et komplekst fænomen af forskellige hændelsesforløb og motiver. Ligesom dette speciales typologi understreger de tre klynger, at både psykisk sårbarhed, kontroladfærd, separation og tidligere vold kan spille væsentligt forskellige roller afhængigt af gerningsmandens profil og relationens karakter.

Formålet med typologiseringen i dette speciale er at skabe analytisk overblik og identificere mønstre, som kan generaliseres og være relevante i en forebyggelsesmæssig sammenhæng. Netop forebyggelse af partnerdrab kræver en sammensat tilgang, fordi partnerdrab reelt kan ses som en paraplybetegnelse, der dækker over forskellige typer af drab med forskellig baggrund, forløb og motiver. Det er lige præcis her, typologien kan spille en vigtig rolle. Ved at opdele partnerdrab i typer bliver det muligt at identificere mønstre og adskille sagerne fra hinanden. Denne viden kan styrke det forebyggende arbejde, fordi det tydeliggør, at ikke alle drabene kan forebygges på samme måde, men at det forebyggende arbejde skal tilpasses de forskellige typer af sager og ikke kan baseres på en generel strategi.

9. Diskussion af studiets kvalitet

Dette afsnit diskuterer studiets kvalitet med fokus på metodiske begrænsninger, datakvalitet, selektionsbias og generaliserbarhed. Undersøgelsen baserer sig på en dokumentanalyse af retsdokumenter fra 20 partnerdrabssager og tre sager omhandlende forsøg på manddrab. At anvende retsdokumenter som datagrundlag i mit studie har haft en række metodiske fordele, som generelt har styrket studiets kvalitet. Retsdokumenterne har i de fleste tilfælde indeholdt en systematisk og detaljeret gennemgang af hændelsesforløbet, gerningsmandens forklaring, vidneudsagn og informationer fra politiets efterforskning. Alle disse informationer har til sammen gjort det muligt at sammenligne sagerne systematisk på tværs af hinanden og lave en dybdegående analyse af gerningsmændene, parforholdene og forløbene op til drabet. Vidneudsagn fra pårørende og fagpersoner har givet et indblik i forholdenes karakter og tidligere voldsmønstre, som ellers kan være svære at afdække. Derudover har gerningsmændenes forklaringer samt mentalerklæringerne givet adgang til at kunne beskrive gerningsmændenes motiver og psykologiske baggrunde.

Dog har der også været en række svagheder forbundet med at anvende retsdokumenter som datagrundlag. Der har i nogle dokumenter været et lavt informationsniveau, hvor det for eksempel ikke har været muligt at fastslå, om der har været psykisk eller fysisk vold involveret. Det har betydet, at resultaterne er præsenteret med det forbehold, at antallet af voldelige forhold bør betragtes som et minimumantal, og at det ikke er sikkert, at al vold er identificeret i sagerne.

En anden metodisk udfordring knytter sig til retsdokumenternes troværdighed. Dommene gengiver primært retssystemets vurdering og ofte gerningsmandens forklaring. Det rejser spørgsmål om, hvorvidt denne fremstilling nødvendigvis afspejler hele virkeligheden, og om vi gennem retsdokumenterne kan få adgang til alle relevante aspekter af forløbet op til drabet. For eksempel kan tidligere kontroladfærd, trusler eller psykisk vold være underbelyst, hvis de ikke har haft betydning for dommens udfald. Derudover har vi i de tre sager omhandlende drabsforsøg fået beskrevet den forurettedes perspektiv på forløbet. Dette har ikke været muligt i de tyve sager, hvor de forurettede afgik ved døden. Det vil uundgåeligt betyde for studiet, at vigtige informationer om hændelsesforløbene og forholdene er gået tabt.

En anden væsentlig metodisk begrænsning i dette speciale er, at partnerdrabssager, hvor gerningspersonen begik selvmord, ikke er medtaget i analysen. Det er det ikke, fordi der ikke foreligger retsdokumenter, når sagen ikke har været for retten. Disse sager udgør ca. ti procent af partnerdrabene i den undersøgte tidsperiode, og de repræsenterer dermed en betydelig andel af den undersøgte population. Fraværet af disse sager skaber en selektionsbias, som kan have betydning for både resultater og konklusioner. Det er muligt, at partnerdrab efterfulgt af selvmord adskiller sig markant fra øvrige sager, men datagrundlaget i dette speciale udelader altså denne gruppe af drab. Måske ligner disse gerningspersoner mere den "almindelige borger". Det er også muligt, at de i mindre eller højere grad er præget af svære psykiske lidelser eller voldelig adfærd forud for drabet. Ved ikke at inkludere disse sager risikerer analysen at overse særlige mønstre, som kun gør sig gældende i denne gruppe, og det er derfor med til at reducere specialets samlede generaliserbarhed. Resultaterne må således primært forstås som gældende for partnerdrab, hvor gerningspersonen efterfølgende er i live.

Derudover har det ikke været muligt at få adgang til alle relevante sager i den valgte tidsperiode. 23 ud af de 39 identificerede sager er inkluderet i analysen. Det betyder, at visse typer af drab eller særlige mønstre kan være underrepræsenterede, og at analysen ikke nødvendigvis afdækker

hele feltet. Det understreger behovet for yderligere forskning, der kan inddrage både selvmordssager og de resterende sager for at opnå et mere dækkende billede af partnerdrab i Danmark.

Formålet med dette speciale har ikke været at opnå statistisk generaliserbare resultater, men at udvikle en analytisk forståelse af partnerdrab gennem mønstergenkendelse og typologisering. Selvom analysen er baseret på et afgrænset datasæt, vurderes det, at resultaterne er overførbare ud over de undersøgte sager i dette speciale. De identificerede mønstre såsom kontrollerende adfærd, psykisk sårbarhed og eskalerende vold er ikke unikke for Danmark, men findes også i international forskning (Enander et al., 2021). Derfor er det sandsynligt, at typologien og analysens pointer også kan overføres til lignende vestlige lande med tilsvarende sociale strukturer.

10. Konklusion

For at undersøge, hvordan partnerdrab stadig kan finde sted i et ligestillet samfund som Danmark, har dette speciale undersøgt forløbet op til partnerdrab og identificeret mønstre i 23 danske sager gennem en kvalitativ dokumentanalyse af retsdokumenter. Analysen har fokuseret på gerningsmændenes karakteristika, parforholdenes dynamikker, konflikter forud for drabene samt udviklingen af en typologi.

Resultaterne viser, at gerningsmændene overvejende er midaldrende mænd, hvor størstedelen har en psykisk lidelse og alkoholmisbrug, ofte står uden for arbejdsmarkedet og har selvmordstanker. Dette stemmer overens med eksisterende forskningslitteratur på området og peger på en gerningsmandsprofil præget af psykisk sårbarhed og sociale belastninger. Derudover ses en gruppe gerningsmænd, som har vanskeligt ved at kontrollere deres vrede, fralægger sig ansvaret for deres handlinger samt har lav empati og selvindsigt.

Undersøgelsen af parforholdenes karakteristika viser, at mange partnerdrab sker i langvarige relationer præget af fysisk og psykisk vold. Derudover er fem centrale konflikttyper identificeret forud for drabene: brud, utroskab, konflikter om børn, bodeling og alkoholmisbrug. Resultaterne viser dog også, at partnerdrab ikke nødvendigvis sker i åbenlyst voldelige forhold. Risikoen kan være til stede i relationer, der udadtil fremstår stabile, men hvor vold og konflikter intensiveres i forbindelse med brud, jalousi eller tab af kontrol. Dette understreger behovet for at udvide risikoforståelsen og være opmærksom på eskalerende kontrol og konflikt i forbindelse med relationens ophør.

Specialet præsenterer desuden en typologi, der inddeler sagerne i fem overordnede typer baseret på gerningsmandens motiv, parforholdets karakter og hændelsesforløbet op til drabet. Typologien bidrager til at systematisere og skabe undergenre i partnerdrab og kan anvendes som et analytisk redskab i både forskning og forebyggelse i praksis.

På baggrund af resultaterne peger specialet på behovet for målrettede forebyggelsestiltag med særligt fokus på gerningsmandens psykiske tilstand og livsomstændigheder. Tidlig opsporing af psykisk mistrivsel, selvmordstanker og kontrollerende adfærd bør prioriteres i det forebyggende arbejde, hvor sammenhængen mellem dårligt mental helbred og muligheden for selvmord og drab bør være et vigtigt opmærksomhedspunkt. Da gerningsmændene, der begår selvmord, udgør så stor en del af hele gruppen, ligger der her et enormt forebyggelsespotentiale. Især fordi flere af

mændene tidligere havde haft kontakt med psykiatrien eller egen læge på grund af dårligt mentalt helbred.

Specialets resultater kan således danne grundlag for videre forskning og praksis i både national og international sammenhæng. Særligt relevant vil det være at forske i, hvorfor så stor en andel af disse gerningsmænd begår eller forsøger selvmord, og heraf hvordan man i det forebyggende arbejde ville kunne opspore dem. Fremtidig forskning kan derudover med fordel afprøve og videreudvikle den præsenterede typologi på et større og mere varieret datasæt for at teste dens validitet og anvendelighed i både nationale og internationale kontekster.

11. Litteraturliste

- Abrunhosa, C., de Castro Rodrigues, A., Cruz, A. R., Gonçalves, R. A., & Cunha, O. (2021). Crimes Against Women: From Violence to Homicide. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(23– 24), NP12973–NP12996. <https://doi.org/10.1177/0886260520905547>
- Baumbach, T., Søberg, T., & Minke, L. K. (2024). *Partnervold og partnerdrab: samfundets blinde vinkel*. Djøf Forlag.
- Bekendtgørelse af lov om rettens pleje [Retsplejeloven], LBK nr. 1835 af 15/09/2021, Lovtidende A (2021). <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1835#P41>
- Bekendtgørelse af straffeloven [Straffeloven], LBK nr. 1145 af 05/11/2024, Lovtidende A (2024). <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/1145>
- Belfrage, H., & Rying, M. (2004). Characteristics of spousal homicide perpetrators: a study of all cases of spousal homicide in Sweden 1990-1999. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 14(2), 121–133. <https://doi.org/10.1002/cbm.577>
- Beyer, K. M. M., Layde, P. M., Hamberger, L. K., & Laud, P. W. (2015). Does Neighborhood Environment Differentiate Intimate Partner Femicides From Other Femicides? *Violence against Women*, 21(1), 49–64. <https://doi.org/10.1177/1077801214564075>
- Bjørnholt, B. & Jakobsen, M. L. (2020). Kvalitativ analyse: Kodning. I Hansen, K. M., Andersen, L. B. & Hansen, S. W. (red.), *Metoder i statskundskab* (3. udg., s. 212-227). Hans Reitzels Forlag.
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2020). *Kvalitative metoder: en grundbog* (3. udgave.). Hans Reitzels Forlag.

- Buteau, J., Lesage, A. D., & Kiely, M. C. (1993). Homicide Followed by Suicide: A Quebec Case Series, 1988–1990. *Canadian Journal of Psychiatry*, 38(8), 552–556. <https://doi.org/10.1177/070674379303800805>
- Caman, S., Howner, K., Kristiansson, M., & Sturup, J. (2016). Differentiating Male and Female Intimate Partner Homicide Perpetrators: A Study of Social, Criminological and Clinical Factors. *International Journal of Forensic Mental Health*, 15(1), 26–34. <https://doi.org/10.1080/14999013.2015.1134723>
- Caman, S., Howner, K., Kristiansson, M., & Sturup, J. (2017). Differentiating Intimate Partner Homicide From Other Homicide: A Swedish Population-Based Study of Perpetrator, Victim, and Incident Characteristics. *Psychology of Violence*, 7(2), 306–315. <https://doi.org/10.1037/vio0000059>
- Caman, S., Sturup, J., & Howner, K. (2022). Mental Disorders and Intimate Partner Femicide: Clinical Characteristics in Perpetrators of Intimate Partner Femicide and Male-to-Male Homicide. *Frontiers in Psychiatry*, 13, 844807–844807. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2022.844807>
- Carlsson, L., Lysell, H., Enander, V., Örmon, K., Lövestad, S., & Krantz, G. (2021). Socio-demographic and psychosocial characteristics of male and female perpetrators in intimate partner homicide: A case-control study from Region Västra Götaland, Sweden. *PloS One*, 16(8), e0256064–e0256064. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0256064>
- Cheng, P., & Jaffe, P. (2021). Examining Depression Among Perpetrators of Intimate Partner Homicide. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(19–20), 9277–9298. <https://doi.org/10.1177/0886260519867151>
- Corradi, C., & Stöckl, H. (2014). Intimate partner homicide in 10 European countries: Statistical data and policy development in a cross-national perspective. *European Journal of Criminology*, 11(5), 601–618. <https://doi.org/10.1177/1477370814539438>

- Cullen, F. T., Agnew, R., & Wilcox, P. (Eds.). (2022). *Criminological theory: past to present: essential readings* (Seventh edition). Oxford University Press.
- Cunha, O. S., & Goncalves, R. A. (2016). Severe and Less Severe Intimate Partner Violence: From Characterization to Prediction. *Violence and Victims*, 31(2), 235–250.
<https://doi.org/10.1891/0886-6708.VV-D-14-00033>
- Cunha, O. S., & Gonçalves, R. A. (2019). Predictors of Intimate Partner Homicide in a Sample of Portuguese Male Domestic Offenders. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(12), 2573–2598.
<https://doi.org/10.1177/0886260516662304>
- Danmarks Domstole. (u.å.). *Afgørelserne i Domsdatabasen*. <https://domsdatabasen.dk/nyheder/afgoerelserne-i-domsdatabasen/?page=1>
- Danmarks Statistik. (u.å.). *Arbejdsløse*. Lokaliseret d. 25/4-2025 fra
<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/arbejde-og-indkomst/beskaeftigelse-og-arbejdsloeshed/arbejdsloese>
- Danner. (2022). *Danners Årsstatistik 2021. Temaanalyse: Partnervold kan føre til partnerdrab*.
https://danner.dk/wp-content/uploads/2024/07/Danner_Aarsstatistik_2021_med_tema_analyse_2022.pdf
- Dawson, M., & Piscitelli, A. (2021). Risk Factors in Domestic Homicides: Identifying Common Clusters in the Canadian Context. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(1–2), 781–792.
<https://doi.org/10.1177/0886260517729404>
- Dhakar, K. (2022). [Rev. of NVivo]. *Journal of the Medical Library Association*, 110(2), 270–272.
<https://doi.org/10.5195/jmla.2022.1271>

- Duedahl, P., & Hviid Jacobsen, M. (2010). *Introduktion til dokumentanalyse*. Syddansk Universitets forlag.
- Enander, V., Krantz, G., Lysell, H., & Örmon, K. (2021). Before the killing: intimate partner homicides in a process perspective, Part I. *Journal of Gender-Based Violence*, 5(1), 59–74. <https://doi.org/10.1332/239868020X15922355479497>
- Eriksson, L., McPhedran, S., Mazerolle, P., & Wortley, R. (2023). Gendered Entitlement or Generally Violent? Sociodemographic, Developmental, and Gender-Based Attitudinal Characteristics of Men Who Commit Homicide. *Homicide Studies*, 27(3), 384–402. <https://doi.org/10.1177/10887679221079801>
- European Institute for Gender Equality. (2021). *The costs of gender-based violence in the European Union*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2839/063244>
- Eysenck, H. J. (1977). *Crime and Personality*. Routledge.
- Folketinget. (u.å.). *Domstolenes opgaver*. <https://www.ft.dk/da/folkestyret/domstolene/domstolenes-opgaver>
- Halty, L., Horcajo-Gil, P. J., Mesa, G. P., López-Ossorio, J. J., & González-Álvarez, J. L. (2023). Prevalence of Psychopathy, Intimate Partner Homicide, and Suicide Risk in Spain. *Anuario de Psicología Jurídica*, 33(1), 83–89. <https://doi.org/10.5093/apj2023a1>
- Helweg-Larsen, K., Kruse, M., Sørensen, J., & Brønnum-Hansen, H. (2010). *Voldens pris: samfunds mæssige omkostninger ved vold mod kvinder*. Statens Institut for Folkesundhed. https://www.sdu.dk/da/sif/rapporter/2010/voldens_pris
- Justitsministeriets Forskningskontor. (2024). *Drab i Danmark 2017-2021* https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2024/01/Drab-i-Danmark-2017-2021_WT.pdf

- Kivisto, A. J. (2015). Male perpetrators of intimate partner homicide: A review and proposed typology. *The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 43(3), 300–312. PMID: 26438808.
- Lev Uden Vold. (2018). *Socialfaglig definition af psykisk vold i nære relationer*. <https://levuden.vold.dk/media/cacarwvtv/socialfaglig-definition.pdf>
- Lev Uden Vold (2023). *Vold gennem livet. En undersøgelse af sammenhænge mellem vold i barndomshjemmet og partnervold i voksenlivet*. <https://levudenvold.dk/media/ujrnhd4a/lev-uden-vold-vold-gennem-livet.pdf>
- Liem, M., Ganpat, S., Granath, S., Hagstedt, J., Kivivuori, J., Lehti, M., & Nieuwbeerta, P. (2013). Homicide in Finland, the Netherlands, and Sweden: First Findings From the European Homicide Monitor. *Homicide Studies*, 17(1), 75–95. <https://doi.org/10.1177/1088767912452130>
- Lombroso, G., & Lombroso, C. (1911). Criminal man. In *Making of America (MOA)*. Ann Arbor, Michigan: University of Michigan Library.
- Løwenstein, K. og Radeka (2024). Partnerdrab i et procesperspektiv – en analyse af Monckton-Smiths otte stadier. I T. Baumbach, L. K. Minke, & T. Søberg (red.), *Partnervold og partnerdrab: Samfundets blinde vinkel* (s. 289-315). Djøf Forlag.
- Matias, A., Gonçalves, M., Soeiro, C., & Matos, M. (2021). Intimate partner homicide in Portugal: what are the (as)symmetries between men and women? *European Journal on Criminal Policy and Research*, 27(4), 471–494. <https://doi.org/10.1007/s10610-020-09469-w>
- Messerschmidt, James W. (2022). Masculinities and Crime. I Cullen, F. T., Agnew, R., & Wilcox, P. (Eds.). (2022). *Criminological theory: past to present: essential readings* (7. udg., s. 329-349). Oxford University Press.

- Moffitt, T. E. (2018). Male antisocial behaviour in adolescence and beyond. *Nature Human Behaviour*, 2(3), 177–186. <https://doi.org/10.1038/s41562-018-0309-4>
- Monckton Smith, J. (2020). Intimate Partner Femicide: Using Foucauldian Analysis to Track an Eight Stage Progression to Homicide. *Violence against Women*, 26(11), 1267–1285. <https://doi.org/10.1177/1077801219863876>
- National Research Ethics Committee. (2024). *Guidelines for research ethics in the social sciences and the Humanities*. <https://www.forskningsetikk.no/en/guidelines/social-sciences-and-humanities/guidelines-for-research-ethics-in-the-social-sciences-and-the-humanities/>
- Politiken. (2025). *Partnerdrab*. <https://politiken.dk/danmark/art8958046/Her-er-databasen-over-alle-partnerdrab-i-Danmark-siden-2017>
- Poulsen H. D. (2013). Psykisk sygdom og kriminalitet. I Jacobsen M.H. & Sørensen A.S. (red.). *Kriminologi – en introduction* (s. 291 – 308). Hans Reitzels Forlag.
- Ptacek, J. (1999). *Battered Women in the Courtroom: The Power of Judicial Responses*. Northeastern University Press.
- Regeringen. (2023). *Handlingsplan mod partnervold og partnerdrab 2023-2026*. https://www.digmin.dk/Media/638234619918283183/Handlingsplan%20mod_partnervold_og_partnerdrab_2023-2026_tilgaengeligg.pdf
- Reinicke, K. (2024). Partnervold set fra en samfundsfaglig og kønskulturel forklaringsramme. I T. Baumbach, L. K. Minke, & T. Søberg (red.), *Partnervold og partnerdrab: Samfundets blinde vinkel* (s. 273-287). Djøf Forlag.

- Rye, S., & Angel, C. (2019). Intimate Partner Homicide in Denmark 2007–2017: Tracking Potential Predictors of Fatal Violence. *Cambridge Journal of Evidence-Based Policing*, 3(1–2), 37–53. <https://doi.org/10.1007/s41887-019-00032-0>
- Sebire, J. (2017). The Value of Incorporating Measures of Relationship Concordance When Constructing Profiles of Intimate Partner Homicides: A Descriptive Study of IPH Committed Within London, 1998-2009. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(10), 1476–1500. <https://doi.org/10.1177/0886260515589565>
- Sorrentino, A., Cinquegrana, V., & Guida, C. (2022). Risk Factors for Intimate Partner Femicide–Suicide in Italy: An Ecological Approach. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(16), 10431-. <https://doi.org/10.3390/ijerph191610431>
- Spencer, C. M., & Stith, S. M. (2018). Risk Factors for Male Perpetration and Female Victimization of Intimate Partner Homicide: A Meta-Analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 21(3), 527–540. <https://doi.org/10.1177/1524838018781101>
- Stark, E. (2007). *Coercive Control: The Entrapment of Women in Personal Life*. Oxford University Press.
- Stuart, G. L., O'Farrell, T. J., & Temple, J. R. (2009). Review of the Association Between Treatment for Substance Misuse and Reductions in Intimate Partner Violence. *Substance Use & Misuse*, 44(9–10), 1298–1317. <https://doi.org/10.1080/10826080902961385>
- Stöckl, H., Devries, K., Rotstein, A., Abrahams, N., Campbell, J., Watts, C., & Moreno, C. G. (2013). The global prevalence of intimate partner homicide: a systematic review. *The Lancet (British Edition)*, 382(9895), 859–865. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(13\)61030-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(13)61030-2)
- Sundhedsstyrelsen. (2022). *Danskernes sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2021*. <https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2022/Sundhedsprofil/Sundhedsprofilen.ashx>

- Thomsen, A. H., Leth, P. M., Hougen, H. P., & Villesen, P. (2023). Intimate partner homicides in Denmark 1992–2016. *Forensic Science International. Synergy*, 6, 100337–100337. <https://doi.org/10.1016/j.fsisyn.2023.100337>
- Thomsen, A. H., Leth, P. M., Hougen, H. P., Villesen, P., & Brink, O. (2019). Homicide in Denmark 1992–2016. *Forensic Science International. Synergy*, 1, 275–282. <https://doi.org/10.1016/j.fsisyn.2019.07.001>
- Udlændinge- og Integrationsministeriet. (u.å.). *Personer fordelt på oprindelse, pr. 1. januar 2025, andel*. Det nationale integrationsbarometer. <https://integrationsbarometer.dk/tal-og-analyser/filer/4>
- Vatnar, S. K. B., Friestad, C., & Bjørkly, S. (2017). Intimate Partner Homicide in Norway 1990-2012: Identifying Risk Factors Through Structured Risk Assessment, Court Documents, and Interviews With Bereaved. *Psychology of Violence*, 7(3), 395–405. <https://doi.org/10.1037/vio0000100>
- Vatnar, S. K. B., Friestad, C., & Bjørkly, S. (2018). Differences in intimate partner homicides perpetrated by men and women: evidence from a Norwegian National 22-year cohort. *Psychology, Crime & Law*, 24(8), 790–805. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2018.1438433>
- VIVE. (2022). *Partnervold i Danmark 2020*. <https://www.vive.dk/media/pure/17358/6665864>
- Vaaben, L. & Thomsen, A. H. (2023). *En forudsigelig forbrydelse*. 28B.
- Weizmann-Henelius, G., Matti Grönroos, L., Putkonen, H., Eronen, M., Lindberg, N., & Häkkänen-Nyholm, H. (2012). Gender-Specific Risk Factors for Intimate Partner Homicide: A Nationwide Register-Based Study. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(8), 1519–1539. <https://doi.org/10.1177/0886260511425793>

Whiting, D., Lichtenstein, P., & Fazel, S. (2021). Violence and mental disorders: a structured review of associations by individual diagnoses, risk factors, and risk assessment. *The Lancet. Psychiatry*, 8(2), 150–161. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30262-5](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30262-5)

Yee, N., Matheson, S., Korobanova, D., Large, M., Nielssen, O., Carr, V., & Dean, K. (2020). A meta-analysis of the relationship between psychosis and any type of criminal offending, in both men and women. *Schizophrenia Research*, 220, 16–24. <https://doi.org/10.1016/j.schres.2020.04.009>

12. Vedhæftede bilag

Bilag 1-23: Sag 1-23

Bilag 24: Oversigt over sagernes indhold og et kort resumé af hændelsesforløbet